

GHID DE UTILIZARE

a Instrumentului de Evaluare a Dezvoltării

Copilului

la finalul grădiniței (IEDC)

Consultanți naționali:

Dr. Ecaterina Vrăsmaș

Dr. Irina Horga

Consultant internațional:

Dr. Magdalena Janus

Coordonator din partea UMPFE:

Dr. Mihaela Ionescu

CUPRINS

Partea I. IEDC – context, semnificație, scop, utilitate	3
1. <i>De la grădiniță la școală: de ce este nevoie să evaluăm dezvoltarea copilului la finalul grădiniței?.....</i>	3
2. <i>Ce este și ce nu este IEDC?</i>	4
3. <i>Pentru ce se utilizează IEDC?</i>	6
4. <i>Ce principii au stat la baza elaborării IEDC?.....</i>	6
5. <i>IEDC – o sarcină de lucru în plus pentru educatoare?</i>	8
6. <i>Cui se adresează IEDC?</i>	9
7. <i>IEDC – lista itemilor</i>	10
Partea a II-a. Cum “citim” ghidul IEDC? Utilitate, informații oferite	15
1. <i>Pentru ce este nevoie de un ghid IEDC?</i>	15
2. <i>Ce informații oferă ghidul IEDC pentru diferiți actori educaționali?</i>	15
3. <i>Care sunt modurile de colectare a informațiilor din IEDC?</i>	16
4. <i>În ce contexte poate fi realizată completarea IEDC?.....</i>	20
5. <i>Care sunt modalitățile de completare a IEDC?</i>	23
6. <i>Ce erori pot apărea în completarea itemilor IEDC?</i>	23
7. <i>Cum pot fi utilizate informațiile oferite de IEDC?</i>	24
Partea a III-a. Modalități de completare, metode și contexte de colectare a datelor pentru fiecare item IEDC	26
Partea a IV-a. Recomandări pentru cadre didactice și pentru părinți privind utilizarea rezultatelor IEDC.....	79

Partea I. IEDC – context, semnificație, scop, utilitate

1. De la grădiniță la școală: de ce este nevoie să evaluăm dezvoltarea copilului la finalul grădiniței?

Științele educației au demonstrat, prin teoriile și modelele practice dezvoltate de-a lungul timpului, că planificarea, organizarea și susținerea influențelor educaționale constituie un factor important pentru dezvoltarea personală a copilului. Grădinița și școala devin, așadar, factori de maximă importanță.

Trecerea de la grădiniță la școală este un moment-cheie în viața fiecărui copil și a celor din jurul său, uneori perceput ca o ruptură totală între “ce a fost” și “ce va fi”. Petrecut la 6, la 7 sau chiar la 8 ani, debutul școlar aduce cu sine un ansamblu de întrebări, necunoscute, emoții, dificultăți, provocări și așteptări deopotrivă:

- Pentru copil, această trecere este una dintre “marile încercări” ale vieții sale de până atunci, o altă lume de cele mai multe ori total necunoscută, responsabilități nemaiavute până atunci și, în final, o importantă schimbare de statut social.
- Pentru educatoare, intrarea la școală a copiilor pe care i-a sprijinit în primii ani ai “ieșirii lor în lume” (în lumea educațională, alta decât familia) și succesul sau insuccesul acestora la debutul școlarității este, printre altele, dovada eficienței propriiei sale munci.
- Pentru învățătoare/învățător, o nouă generație de copii (în clasa I) este o provocare imensă, un nou început, cu întrebări asupra fiecărui copil pe care îl va avea în grijă vreme de patru ani, cu responsabilitatea de a da startul dezvoltării viitoare a elevului, parcursului școlar al acestuia.
- Pentru părinți, debutul școlar al propriului copil este determinant de griji, emoții, noi responsabilități, noi roluri, pentru că școala este percepută ca “o fereastră spre o lume nouă și necunoscută”, care aduce noi oportunități de cunoaștere și dezvoltare pentru copil.

Fiind investită cu atâta importanță, **trecerea de la grădiniță la școală se impune ca un eveniment ce trebuie foarte bine valorizat și gestionat de către adulții care sunt implicați în această tranziție.** De aceea, realizarea unui profil al copilului la finalul grădiniței are ca scop

major pregătirea și susținerea acestuia în demersurile educaționale viitoare și poate răspunde la multiple întrebări:

- “Ce știe și ce poate să facă copilul la finalul grădiniței?” – Cunoașterea “portretului” copilului la finalul grădiniței (în termeni de ce știe și ce poate să facă acesta) poate să îi orienteze pe părinți în alegerea momentului optim pentru debutul școlar. Astfel, aceștia pot decide mai bine dacă propriul copil va fi înscris la școală la 6, 7 sau chiar la 8-9 ani.
- “Care sunt aspectele dezvoltării care l-ar ajuta pe copil să se integreze mai ușor în clasa I?” – La debutul școlarității, adesea, părinții își pun întrebări referitoare la propriul copil: „cum se va descurca la școală?”; „oare îi va plăcea la școală?”. Astfel de interogații apar și în rândul cadrelor didactice din grădinițe: „care anume aspecte de dezvoltare îi vor asigura copilului un debut școlar reușit?”. Pentru a primi răspuns la aceste întrebări, părinții și educatoarea(ul) trebuie să știe că ritmul de dezvoltare al fiecărui copil este individual, că aceștia pot înregistra unele puncte vulnerabile în dezvoltare, iar în același timp pot manifesta unele puncte tari. Realizarea unei analize a dezvoltării copilului la finalul grădiniței poate identifica eventuale dificultăți sau aspecte forte în dezvoltarea globală a copilului, care să stea la baza orientării intervențiilor educaționale (școlare și familiale) viitoare.
- “Cum poate fi ajutat copilul pentru o mai bună integrare școlară?” – Cunoscând nivelul de dezvoltare, prin realizarea unui „portret” al copilului la finalul grădiniței, școala și părinții pot identifica și construi demersuri personalizate, care să sprijine nevoile, interesele și abilitățile specifice fiecărui copil.

2. Ce este și ce nu este IEDC?

IEDC este un instrument ce descrie dezvoltarea copilului la finalul grădiniței, conceput de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, în cadrul *Proiectului de Incluziune Socială*, Componenta 2 *Programul pentru Educație Timpurie Incluzivă*.

IEDC a fost conceput pornind de la următoarele **documente de referință**:

- Strategia națională privind educația timpurie (MECTS, 2005-2006);
- *Curriculum-ul pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani* (MECT, 2008);
- *Ghid de bune practici pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani* (MECT, 2008);
- *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie de la naștere la 7 ani* – RFIDT (MECT, Reprezentanta UNICEF în România, 2008);

- alte exemple de instrumente utilizate cu scop similar în alte țări (de exemplu, *EDI Early Development Instrument* și *Early Development Instrument Guide 2004-2005*).

În acest context, IEDC:

- **este un instrument care se aplică fiecărui copil** în timpul anului premergător intrării la școală;
- **este un instrument descriptiv**, care ilustrează nivelul de dezvoltare a copilului la finalul învățământului preșcolar, prin înregistrarea unor comportamente observabile și măsurabile;
- **este un instrument care conturează un profil al copilului**, prezentând portretul sintetic al dezvoltării acestuia la finalul anilor de grădiniță;
- **este un instrument care abordează dezvoltarea din perspectivă globală, integrată**, luând în calcul toate domeniile de dezvoltare a copilului;
- **este un instrument care promovează unitate, corență și coeziune în acțiunile adulților implicați în educația copilului**, acasă sau prin serviciile de educație: solicită informații corelate și complementare din partea personalului din serviciile de educație și din partea familiei; oferă informații și recomandări utile pentru personalul didactic și pentru familie deopotrivă.
- **nu este un instrument care se aplică numai anumitor copii** (de exemplu, celor cu probleme de învățare);
- **nu este un instrument de evaluare critică**, care să dea verdicte și să condiționeze intrarea copilului la școală;
- **nu este un instrument care are valoare predictivă**, nu face predicții privind succesul sau insuccesul școlar al copilului;
- **nu este un instrument centrat numai pe competențele cognitive/academice**, considerate în mod tradițional singurii predictor ai succesului școlar al copilului;
- **nu este un instrument adresat numai cadrelor didactice**, bazat numai pe informații din mediul școlar și util numai acestora.

IEDC cuprinde un număr de **63 itemi**, grupați pe cele **cinci domenii de dezvoltare**:

- dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală;
- dezvoltarea socio-emoțională;
- capacități și atitudini de învățare;
- dezvoltarea limbajului și a comunicării;
- dezvoltarea cognitivă.

În cadrul fiecărui domeniu de dezvoltare, itemii au fost grupați în funcție de o serie de **criterii** ce vizează aspecte unitare ale dezvoltării și oferă utilizatorului IEDC posibilitatea de a identifica elemente care dau identitate unuia sau altuia dintre domeniile de dezvoltare.

3. Pentru ce se utilizează IEDC?

IEDC se utilizează pentru...

- Pentru a **prezenta** cadrelor didactice și părinților **profilul individual** al fiecărui copil la finalul grădiniței!
- Pentru a oferi un sistem de referință în **sprijinirea dezvoltării și învățării** fiecărui copil (de unde se pornește, unde trebuie să se lucreze mai mult pentru a recupera eventuale lacune, care sunt punctele tari în dezvoltarea copilului, interesele, nevoile lui)!
- Pentru a **sprijini tranziția** de la grădiniță la școală, evitând posibile dificultăți de adaptare școlară sau susținând depășirea acestora!

IEDC nu se utilizează pentru...

- **Nu** pentru a **compara** și pentru a **împărți** preșcolarii în copii care sunt pregătiți și copii care nu sunt pregătiți pentru școală!
- **Nu** pentru a **condiționa** înscrierea sau amânarea înscrierii unui copil la școală!
- **Nu** pentru a **eticheta** un copil ca inteligent sau mai puțin inteligent în raport cu capacitatea de a realiza anumite sarcini!

4. Ce principii au stat la baza elaborării IEDC?

La nivel general, elaborarea IEDC a avut la bază următoarele **principii de politică educațională privind dezvoltarea timpurie** a copilului:

- Respectarea drepturilor copilului;

- Acces egal și echitate pentru toți copiii;
- Respect pentru diversitate;
- Incluziune și non-discriminare;
- Calitate și profesionalism;
- Parteneriat;
- Integrarea tuturor serviciilor educaționale și de îngrijire.

Pe lângă acestea, studiile și cercetările ultimilor ani din domeniul dezvoltării timpurii promovează o serie de principii educaționale drept factori-cheie pentru asigurarea unei abordări globale și integratoare a copilului. Respectarea lor asigură indicatorii de calitate și premisele de succes ale intervențiilor educaționale. În acest context, elaborarea IEDC a pornit de la un set de **principii educaționale cu valoare de premise:**

- **Fiecare copil este unic și valoros.** Indiferent de nivelul și de ritmul de dezvoltare, fiecare copil este valoros în sine și poate să își formeze capacitățile necesare integrării sale educaționale și sociale. Fiecare copil are capacitatea de a se dezvolta și trebuie să i se asigure șanse în acest sens, prin sprijin și prin încrederea acordată de toți actorii educaționali (educatori, părinți).
- **Ritmul dezvoltării – pe ansamblu și pe domenii – este o particularitate a fiecărui copil.** Dezvoltarea nu este un proces uniform și nu se produce egal în toate domeniile de dezvoltare ale unui copil. Dezvoltarea nu se produce în etape similare și în ritmuri comparabile la toți copiii. Fiecare copil are puncte forte și puncte vulnerabile pe parcursul dezvoltării sale. Nevoile de dezvoltare ale unui copil pot varia în primii ani de viață, în relație cu procesul lui de maturizare/creștere și cu experiența de viață a fiecăruia. Aceste variații constituie o caracteristică de care programele educative trebuie să țină seama.
- **Educația timpurie se fundamentează pe învățarea și dezvoltarea copilului conform nevoilor individuale ale acestuia,** punând accentul pe stimularea potențialului existent și pe eliminarea situațiilor de risc. Un program educațional eficient valorifică toate contextele de învățare ale fiecărui copil, ține cont de experiențele și condițiile de viață ale acestuia (cu avantaje și riscuri) și promovează abordările pozitive.

- **Dezvoltarea este un proces holistic, integrator, cumulativ prin natură și nu neapărat progresiv.** Copilul trece prin etape succesive de asimilare și acomodare. Acest proces vizează dimensiuni interdependente, este multi-determinat și variază în funcție de un complex de factori: statutul nutrițional și biomedical al copilului, moștenirea sa genetică, contextul fizic, social și cultural în care trăiește.
- **Copiii sunt participanți activi la propria lor dezvoltare și învățare.** Astfel, orice intervenție educațională trebuie să creeze contexte de valorificare a dorinței, intereselor, nevoii și posibilităților de implicare a copilului în propria dezvoltare.
- **Dezvoltarea și învățarea sunt rezultat al interacțiunii copilului cu oamenii și cu mediul în care crește.** Dezvoltarea nu se produce de la sine, trebuie stimulată, provocată, susținută, încurajată prin intervenții educaționale multiple și variate, create și valorificate de toți adulții din preajma copilului.
- **Cunoașterea copilului se realizează cu scopul sprijinirii dezvoltării acestuia,** al identificării punctelor lui tari, precum și a barierelor care pot împiedica dezvoltarea. Cunoașterea particularităților copilului la finalul grădiniței nu are ca scop etichetarea acestuia sau limitarea posibilităților lui viitoare, ci identificarea unor activități educaționale eficiente ca start bun în activitatea școlară.

Principiile educaționale enumerate anterior oferă o imagine asupra felului în care fiecare dintre cei implicați în integrarea școlară a copilului trebuie să înțeleagă dezvoltarea acestuia. De asemenea, principiile susțin ideea că „**portretul**” fiecărui copil la finalizarea grădiniței, obținut ca urmare a aplicării IEDC, nu reprezintă o etichetă, o imagine de comparat cu ceilalți sau cu niște standarde generale, ci constituie un **punct de plecare în sprijinirea integrării școlare a copilului.**

5. IEDC – o sarcină de lucru în plus pentru educatoare?

IEDC nu este o altă sarcină pentru educatoare, o altă fișă care se adaugă la cele existente, pe care educatoarea(ul) trebuie să o completeze pentru fiecare copil din grădiniță, atunci când acesta ajunge la finalul învățământului preșcolar.

IEDC **este un instrument unic la nivelul întregii țări**, elaborat cu intenția de a înlocui alte instrumente similare utilizate în prezent în grădinițele din diverse județe ale țării. Astfel, IEDC poate asigura, în rândul tuturor cadrelor didactice, o perspectivă comună, unitară și integrată asupra dezvoltării fiecărui copil la acest moment cheie – trecerea de la grădiniță la școală.

6. Cui se adresează IEDC?

Întrebările, răspunsurile și soluțiile pentru a asigura un debut școlar de succes pentru fiecare copil aparțin deopotrivă tuturor adulților implicați în dezvoltarea copilului. Astfel, **parteneriatul între educatoare, învățătoare și familie** constituie premisa de succes a trecerii de la grădiniță la școală. Unitatea de viziune și de cerințe privind intervențiile educaționale se construiește pas cu pas, prin împărtășirea informațiilor referitoare la dezvoltarea copilului, prin comunicare și prin limbajul comun privind nevoile educaționale ale copilului, precum și prin activități comune de antrenare a competențelor copilului în domeniile diferite ale dezvoltării sale.

Pornind de la această premisă, IEDC se adresează personalului din grădinițe și cadrelor didactice din învățământul primar, părinților, decidenților și cercetătorilor în domeniul educației timpurii – fiecare dintre aceștia cu unu sau multiple roluri în acest context:

- surse informaționale pentru completarea răspunsurilor cuprinse în IEDC;
- beneficiari ai concluziilor și informațiilor oferite de IEDC;
- promotori ai măsurilor de sprijin pentru intervenții de susținere sau ameliorative viitoare în parcursul școlar al copiilor.

7. IEDC – lista itemilor

A. Domeniul: Dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei personale

Mișcarea fizică

1. Merge și aleargă cu ușurință, coordonându-și armonios mișcările.
2. Participă în mod regulat la activități fizice (jocuri de mișcare, alergare, dans, jocuri sportive).

Igienă și independență

3. Se îmbracă și se dezbracă singur, își pune singur pantofii și își leagă șireturile.
4. Demonstrează independență în igiena personală.

Utilizarea simțurilor

5. Demonstrează conștientizarea simțurilor în acțiuni.

Autoprotecția

6. Cunoaște și respectă regulile de comportare pe stradă, în transportul public și în alte locuri publice pentru a evita accidentele, situațiile periculoase.
7. Identifică adulții care pot să-l(o) sprijine în situații periculoase.

B. Domeniul: Dezvoltarea socio-emoțională

Interacțiuni cu adulții

8. Interacționează adecvat cu adulții și aplică formule de politețe în comunicarea cu aceștia.

Interacțiuni cu alți copii

9. Interacționează din proprie inițiativă cu copiii apropiați ca vârstă, în diferite contexte; cere și oferă ajutor altor copii.
10. Propune și urmează sugestiile unui partener de joacă despre cum să se joace.
11. Folosește multiple strategii pentru rezolvarea conflictelor.

Respectarea normelor și asumarea responsabilităților

12. Se joacă sau lucrează fără să îi deranjeze pe ceilalți.
13. Respectă reguli simple de participare în activități și joc.
14. Acceptă responsabilități și le respectă.

Exprimarea / gestionarea emoțiilor

15. Împărtășește celorlalți trăirile/ emoțiile sale.
16. Își exprimă dezacordul față de comportamente incorecte.
17. Își controlează exprimarea sentimentelor (mai ales a celor negative).

Înțelegerea schimbărilor / Acceptarea diversității

18. Demonstrează conștientizarea schimbărilor care se produc în sine și în mediu.
19. Numește și acceptă diferențe și similarități între el/ea și ceilalți copii.

Identitate

20. Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut, adresa și numărul de telefon.

C. Domeniul: Capacități și atitudini în învățare

Inițiativă

21. Are inițiativa unei activități.

Persistență

22. Planifică o activitate din 3-4 pași.
23. Se concentrează la o activitate 20 de minute, fără supervizare.
24. Revine asupra sarcinii chiar dacă are dificultăți, este întrerupt/ă sau are anumite nemulțumiri.

Curiozitate

25. Formulează întrebări referitoare la fapte, evenimente, ființe, lucruri din jur.
26. Arată satisfacție în descoperirea și discutarea unor noi informații și situații.

Creativitate

27. Inventează jocuri și activități noi.

D. Domeniul: Dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii

Pronunția corectă a sunetelor, a cuvintelor, a propozițiilor

28. Pronunță corect sunetele, cuvintele.
29. Formulează propoziții în succesiune logică (de exemplu, alcătuește fraze, povestiri etc.).

Vocabular

30. Denumeste obiecte sau ființe care nu se află în câmpul vizual, menționând caracteristicile, utilitatea și apartenența acestora la o anumită categorie.
31. Întreabă ce înseamnă cuvintele necunoscute.

Ascultarea poveștilor / Comunicare receptivă

32. Ascultă cu plăcere povești/povestiri (spuse, citite sau înregistrate pe diferite suporturi magnetice).
33. Povestește un eveniment sau o poveste cunoscută, respectând succesiunea evenimentelor.

Conversația / Comunicare expresivă

34. Inițiază o conversație și participă adecvat în conversație cu copii sau cu adulți.
35. Folosește formule de politețe în vorbirea curentă.
36. Utilizează în vorbire acordul de gen, număr, persoană, timp.
37. Folosește corect adverbele de timp.

Premisele citirii / Activitatea cu cartea

38. Demonstrează că este interesat de cărți care prezintă aspecte diferite ale vieții; are un autor preferat; utilizează și păstrează adecvat cartea; este interesat/ă și încearcă să citească singur/ă.
39. Diferențiază un text în proză de unul în versuri.
40. Identifică rime ale cuvintelor familiare în jocuri, cântece, poezii.

Premisele citirii / Discriminare fonetică, asociere sunet-literă, mesaj scris-vorbit

41. Poate determina sunetul inițial al unui anumit cuvânt, câte sunete sunt incluse într-un cuvânt.
42. Identifică litere din numele propriu și alte nume/denumiri familiare.

43. Recunoaște litere mari/mici de tipar și le pune în corespondență cu sunetul asociat.
44. Citește câteva cuvinte/etichete din mediu.
45. Utilizează, cu ajutor, jocuri de masă cu litere.

Premisele scrierii

46. Conștientizează faptul că un mesaj se scrie/citește de la stânga spre dreapta, de sus în jos.
47. Copiază cuvinte familiare sau data.

E. Domeniul: Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii

Cunoașterea formelor

48. Recunoaște forme în obiectele din mediul înconjurător.

Sortarea și gruparea

49. Sortează obiectele în categorii, clasificându-le și comparându-le în funcție de două criterii.
50. Descrie și explică de ce anumite obiecte sunt ordonate sau grupate într-un anumit fel.
51. Creează și descrie un pattern (tipar, model, exemplu).
52. Descrie câteva părți ale corpului și câteva organe de simț.
53. Identifică și face diferența între forme de relief, tipuri de ape.

Sucesiunea în timp

54. Cunoaște și folosește corect zilele săptămânii în succesiune, știe lunile anului.
55. Numește anotimpurile în succesiune și sesizează diferențele dintre vară și iarnă.

Comparația

56. Descrie evenimente utilizând cuvinte ce indică o comparație.
57. Descrie și compară nevoile de bază ale ființelor vii.
58. Compară evenimente și personaje din povești.
59. Explică faptul că o persoană este aceeași, chiar dacă este costumată, poartă mască sau este machiată.

Numărarea / Ordonarea

60. Cunoaște ordinea numerelor până la 20.
61. Numără cu ușurință până la 20 și din 10 în 10 până la 100.

Cauzalitatea

62. Participă în experimente simple, discută și formulează concluzii, generalizări, descoperă relații de cauzalitate.

Utilizarea tehnologiei

63. Este conștient de existența tehnologiei și a modului în care aceasta îmbunătățește și afectează viața.

Partea a II-a. Cum “citim” ghidul IEDC? Utilitate, informații oferite

1. Pentru ce este nevoie de un ghid IEDC?

Pentru a fi aplicat eficient, IEDC, ca oricare alt instrument de evaluare, are nevoie de un ghid care să ajute cadrul didactic în:

- **a înțelege** aspectele care urmează a fi evaluate prin instrumentul IEDC;
- **a colecta** informațiile solicitate de instrumentul de evaluare;
- **a planifica** și a integra activitățile de observare în programul curent al grădiniței;
- **a completa** corect datele referitoare la itemii cuprinși în instrumentul IEDC;
- **a interpreta** informațiile colectate în cadrul observării;
- **a utiliza** eficient și just aceste informații în demersurile educaționale viitoare.

2. Ce informații oferă ghidul IEDC pentru diferiți actori educaționali?

Ghidul IEDC oferă **informații, recomandări și sugestii** referitoare la:

- modalități de completare a IEDC;
- modalități de colectare a informațiilor solicitate de IEDC (metode, contexte, perioadă, frecvență);
- modalități de interpretare a informațiilor oferite de IEDC;
- modalități de utilizare a informațiilor oferite de IEDC în vederea dezvoltării unor strategii educaționale ameliorative în școală;

Pentru aspectele anterior menționate, ghidul pune la dispoziție **exemple** concrete :

- exemple de modalități și metode de colectare a informațiilor;
- exemple de posibile erori de completare a informațiilor;
- exemple de posibile erori de interpretare sau utilizare a informațiilor oferite de IEDC.

Dacă informațiile privind colectarea și completarea datelor se adresează numai educatoarelor(ilor), informațiile privind interpretarea și utilizarea datelor sunt elaborate pentru fiecare categorie de adulți – educatoare(i), învățătoare(i), părinți.

3. Care sunt modurile de colectare a informațiilor din IEDC?

Colectarea informațiilor relevante pentru completarea IEDC presupune o serie de activități, situații și contexte pe care educatoarea(ul) le va planifica cu atenție, astfel încât rezultatele aplicării IEDC să poată exprima achizițiile și competențele copilului în conformitate cu realitatea. În acest scop, înainte de a proceda la completarea IEDC, educatoarea(ul) se va asigura că sunt respectate următoarele **principii de colectare a informațiilor**:

- **Planificarea momentelor de observare**

Educatoarea(ul) va stabili un calendar-cadru de aplicare a IEDC, astfel încât să poată dedica un timp special și o atenție predilectă pentru fiecare copil. Astfel:

- Pentru unii dintre itemii cuprinși în IEDC, educatoarea(ul) poate planifica momente comune de observare pentru toți copiii din grupă sau pentru un grup mai mic.
- Pentru alți itemi va fi necesară o planificare individuală a momentelor de observare pentru fiecare copil în parte.
- În alte situații, educatoarea(ul) poate înregistra anumite observații care apar spontan în activitatea zilnică cu copiii, în măsura în care aceste observații sunt relevante pentru anumiți itemi.

Ordinea itemilor cuprinși în IEDC nu trebuie să impună neapărat ordinea în care sunt planificate momentele de observare. De aceea, este de preferat ca derularea firească a activităților din grădiniță să nu fie perturbată de aplicarea instrumentului IEDC. Educatoarea(ul) trebuie să identifice cele mai potrivite momente din programul obișnuit firesc al grădiniței, în care evaluarea să fie integrată fără a provoca perturbări sau situații artificiale de evaluare, adesea generatoare de stres pentru copil.

- **Utilizarea unui Caiet de observații**

Unii itemi din IEDC pot fi completați după o singură observare. Mulți itemi necesită însă observații repetate, în contexte variate, urmând ca înregistrarea informațiilor să se realizeze la finalul anului de grădiniță.

Pentru a se evita eventuale omisiuni sau situațiile de înregistrare a informațiilor pe baza amintirilor, se recomandă ca educatoarea(ul) să utilizeze un **Caiet de observații** în care vor fi notate comportamentele observate, urmând ca la finalul anului de grădiniță să fie completat IEDC pentru fiecare copil. *Caietul de observații* va cuprinde câte o secțiune pentru fiecare copil, în care educatoarea va nota următoarele: numele copilului, itemul vizat, informațiile colectate (inclusiv cu exemple concrete), datele la care s-au realizat observațiile ori s-au aplicat alte metode de colectare a informațiilor.

- ***Alcătuirea portofoliului individual al copilului***

Pe tot parcursul aplicării IEDC, educatoarea(ul) va colecta o serie de dovezi care să probeze aprecierile sau comentariile realizate la anumiți itemi. Aceste dovezi pot fi: desene ale copiilor, fotografii cu rezultate ale unor activități practice, produse ale activității copilului, fișe de lucru etc. Fiecare dovadă va fi datată și se va preciza numele copilului. Toate aceste dovezi vor constitui la final **portofoliul individual de evaluare** a copilului, care va fi anexă a instrumentului IEDC. După caz, comentariile suplimentare completate de cadru didactic în instrumentul IEDC personalizat (pentru fiecare copil) pot face trimiteri precise la dovezile colectate în portofoliu.

- ***Revenirea asupra completării unor itemi, în cazul în care aceștia nu au fost realizați de către copil la momentul primei observări***

Este important să înțelegem că reușita sau nereușita unui copil în realizarea unor itemi cuprinși în IEDC poate fi determinată de anumiți factori contextuali, pe care este dificil uneori să îi anticipăm sau să îi controlăm. De asemenea, este posibil ca anumiți copii să înregistreze progrese mai lente decât alții la anumiți itemi, fără ca aceasta să însemne că respectivul copil nu este capabil să realizeze cu succes același comportament, dar după o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp.

Pornind de la aceste situații posibile, este necesar ca educatoarea(ul) să revină asupra itemilor pe care un anumit copil nu a reușit să îi atingă la un moment dat, pentru a verifica dacă între

timp s-a recuperat achiziția solicitată sau un alt context de observare dă posibilitatea unui răspuns pozitiv.

- ***Oferirea de informații și comentarii suplimentare***

Pentru fiecare item, este de preferat ca educatoarea(ul) să înregistreze la rubrica “Comentarii” orice informații suplimentare și exemple de comportament, considerate importante și relevante pentru interpretarea rezultatelor.

- ***Luarea în considerare a stării generale a copilului***

Chiar dacă planificarea inițială presupune urmărirea unui copil într-o anumită zi, acest moment ar putea fi reprogramat în cazul în care educatoarea(ul) constată că starea generală a copilului nu este cea obișnuită (de pildă: tocmai a revenit în grădiniță după ce a fost bolnav, în familia sa s-au petrecut de curând evenimente speciale care ar putea să îi influențeze starea sa generală sau copilul se află sub posibilă influență a oricăror alți factori contextuali).

- ***Evitarea momentelor de tranziție sau de atenție mai scăzută a copilului***

Pentru ca informațiile colectate să fie cât mai fidele, este de preferat să fie evitate ca momente de evaluare anumite unități temporale în care atenția și dispoziția copilului ar putea atinge niveluri mai scăzute cum ar fi: momentul imediat sosirii în grădiniță, sfârșitul zilei, momentul anterior mesei de prânz sau imediat după acesta, momentele de după o activitate solicitantă pentru copil.

- ***Evitarea situațiilor de inducere a stresului privind evaluarea copiilor***

Pentru copii, dar și pentru părinții acestora, aplicarea IEDC ar putea constitui factor de stres care adesea poate influența performanțele evaluate. De aceea, educatoarea(ul) nu va utiliza IEDC drept instrument de avertizare pentru copii sau părinți și nici nu va face referiri la eventualele nereușite ca instrument de motivare negativă. În acest scop, este recomandabil ca momentele de observare să fie realizate într-un climat cât mai firesc și natural, fără a induce copiilor sau părinților sentimentul că aplicarea instrumentului reprezintă un prilej de competiție sau un mod de a ierarhiza copiii din grupă.

- **Informarea părinților cu privire la aplicarea IEDC**

Părinții vor fi partenerii cei mai importanți în aplicarea IEDC. În primul rând, este important ca părinții să fie informați încă de la începutul anului cu privire la scopul IEDC și la modalitățile de completare a acestuia. În al doilea rând, părinții vor constitui sursă de informare pentru colectarea diferitelor date solicitate de itemii IEDC. În al treilea rând, rezultatele evaluării vor fi comunicate individual părinților, astfel încât aceștia să poată acorda atenția necesară unor aspecte specifice de dezvoltare a propriului lor copil.

- **Consultarea altor actori care pot oferi informații relevante în cazul unor itemi**

Este foarte probabil ca, în cazul unor itemi, educatoarea(ul) să nu dețină informații complete cu privire la un anumit copil. În acest caz este necesar ca educatoarea(ul) să solicite o serie de informații din partea părinților, a bunicilor, a persoanelor care se ocupă de copil, a personalului medical și a celui auxiliar din grădiniță.

- **O atenție specială va fi acordată copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES)**

În situația în care în grupa de grădiniță sunt și copii cu CES, este foarte probabil ca unii dintre itemi să nu fie relevanți în cazul acestora, după cum alți itemi vor necesita identificarea unor strategii individuale de evaluare. De asemenea, comentariile și informațiile suplimentare oferite în instrumentul personalizat trebuie să țină seama și să precizeze explicit situația specifică a copilului. Este necesar ca aceste informații să fie confruntate cu cele obținute din consultarea cu părinții, consilierul psihopedagog, logopedul sau cu medicul grădiniței, cu alți specialiști care se ocupă de copil pe anumite paliere specifice. Instrumentul încurajează astfel lucrul în echipă pentru cunoașterea și evaluarea educațională a copilului.

În cazul în care copilul cu CES beneficiază de programe individualizate de intervenție, acestea pot fi anexate în portofoliul final, împreună cu aprecierile și comentariile specialiștilor care s-au ocupat de copil (logoped, psiholog, terapeut etc.).

- **Completarea în colaborare sau apelul la o altă persoană (o colegă sau un specialist)**

Unele grupe de grădiniță pot avea câte două educatoare (la grădinițele cu program prelungit sau la unele grădinițe particulare). În astfel de situații, formularul IEDC va fi completat de cele două educatoare, în colaborare, care au ocazia să observe copilul în diferite contexte și momente ale zilei.

În alte situații, educatoarea(ul) poate face apel la una dintre colegile sale din grădiniță, mai ales atunci când aspectele de evaluat sunt mai complexe sau când vizează un număr mai mare de copii care trebuie observați în același timp. Aceste situații pot fi cele în care educatoarea(ul) are un rol solicitant în activitatea didactică în cadrul căreia vor fi observați copiii sau cele în care observarea se realizează în spații externe grădiniței, unde numărul copiilor care trebuie supravegheați este mai mare.

De asemenea, educatoarea(ul) poate apela la ajutorul unui alt specialist care se ocupă de terapia unui copil cu CES (consilierul psihopedagog, logopedul, medicul sau cadrul didactic de sprijin) pentru a participa la observările unor activități din grădiniță sau din afara acesteia.

Comunicarea în colectivul de cadre didactice din grădiniță asupra înțelegerii unor itemi sau pentru a găsi cele mai bune soluții de integrare a momentelor de observare în programul obișnuit al grădiniței este de altfel recomandată, astfel încât să existe un consens asupra celor mai potrivite modalități și momente de realizare a observării.

4. În ce contexte poate fi realizată completarea IEDC?

Complexitatea IEDC presupune utilizarea unei varietăți de contexte specifice în care itemii pot fi aplicați și verificați. Astfel, anumiți itemi presupun un anumit context specific de realizare, în timp ce alți itemi ar putea fi completați numai după ce aceștia au fost verificați în contexte diferite. Ca recomandare generală, pentru itemii care verifică comportamente observabile ale copilului ce pot manifesta în mai multe situații, educatoarea(ul) va încerca pe cât posibil să verifice acești itemi în **cât mai multe contexte posibile** și să menționeze în comentarii eventuale diferențe de performanță în funcție de diverși factori de influență.

În funcție de contextul în care pot fi realizați, itemii IEDC pot fi grupați în următoarele categorii:

a) **Itemi pentru care informațiile se culeg în timpul activităților didactice obișnuite**

Realizarea de observații pentru acești itemi poate fi integrată în activitățile didactice firești ale grădiniței, fără a fi necesară adăugarea unor elemente suplimentare de context. Oricum, conform planificării inițiale a momentelor de observare, la începutul activității didactice educatoarea(ul) se va concentra fie asupra unui comportament anume solicitat în IEDC, fie asupra unui copil/unor copii pentru care intenționează să completeze la final fișa IEDC.

În funcție de itemii vizați, cadrul didactic poate utiliza anumite **metode** didactice pentru a stimula producerea anumitor tipuri de comportamente sau pentru a crea contexte favorizante pentru producerea acestora. De exemplu, în unele situații jocul liber poate fi cel mai potrivit context pentru a observa anumiți itemi, în alte situații, conversația sau jocul de construcții. De asemenea, după caz, pot fi utilizate activități individuale, frontale sau de grup.

b) **Itemi pentru care informațiile se culeg în timpul evenimentelor de rutină din grădiniță**

Unii dintre itemii IEDC vizează comportamente pe care copilul le poate manifesta cu predilecție în afara timpului alocat propriu-zis activităților didactice (de exemplu, momentele de rutină sau tranziție). De aceea, educatoarea(ul) va înregistra în acest caz comportamente ale copiilor manifestate în alte momente ale vieții copilului în grădiniță, cum ar fi: în timpul mesei; în momentul sosirii în grădiniță; în vestiar (încălțare/descălțare, îmbrăcare/dezbrăcare); în momentul despărțirii de părinți și momentul plecării însoțiți de părinți; în momentul folosirii toaletei; în momente de interacțiune ale copilului cu alți părinți; în activități libere din curtea grădiniței etc.

Pentru colectarea informațiilor în aceste contexte pot fi utilizate ca **metode** observarea și conversația.

c) **Itemi pentru care informațiile se culeg în timpul unor activități/evenimente din afara grădiniței**

Unii dintre itemii IEDC fac referire la comportamente ale copiilor în spații publice, cum ar fi: la teatru, la circ, la muzeu, la grădina zoologică; în parc; la serbare sau la alte evenimente organizate în afara grădiniței; pe drumul dintre grădiniță și o destinație etc.

Pentru colectarea informațiilor în aceste contexte pot fi utilizate ca **metode** observarea și conversația. De asemenea, pentru fidelitatea și validitatea informațiilor, este necesar ca aceste observații să fie înregistrate și completate în IEDC imediat după ce evenimentele (mai multe de acest gen) s-au petrecut.

d) Itemi pentru care educatoarea(ul) trebuie să creeze situații specifice (de exemplu anumite tipuri de sarcini, jocuri, situații de învățare etc.)

Unii dintre itemii IEDC fac referiri la situații specifice de testare a unor comportamente. În aceste cazuri, educatoarea(ul) va planifica din timp aceste situații și le va integra în cadrul unor activități specifice din grădiniță. De asemenea, este important să se asigure materialele necesare care să sprijine punerea în practică a acestor situații (obiecte din natură, jocuri sau jucării, fructe și legume, forme geometrice, imagini, mulaje etc.).

e) Itemi pentru care informațiile se culeg prin comunicarea cu alți actori

În cazul acestora itemi pentru care educatoarea(ul) nu are suficiente informații din interacțiunile curente cu copiii, aceasta va apela la alți actori cu responsabilități în educarea și îngrijirea copilului: părinți, îngrijitoare, portari, asistentă medicală, personal specializat etc.

Astfel de informații vor fi solicitate:

- pentru completarea datelor personale referitoare la copil (partea introductivă a IEDC);
- pentru completarea itemilor care vizează comportamente ce nu pot fi observate complet în mediul grădiniței;
- în cazul copiilor cu CES, pentru clarificarea aspectelor ce țin de afecțiunea copilului și a consecințelor acestora asupra activității de învățare;
- în cazul itemilor pe care un copil nu reușește să îi realizeze în contextul activităților organizate de grădiniță.

Pentru colectarea acestor informații pot fi utilizate întâlnirile obișnuite cu familia sau cu alte categorii de personal sau pot fi create astfel de contexte de către educatoare.

5. Care sunt modalitățile de completare a IEDC?

Completarea efectivă a IEDC presupune:

- **Bifarea nivelului de performanță** atins de copil pe scala aferentă fiecărui item – Decizia asupra nivelului la care se află copilul trebuie să fie bazată pe informațiile culese anterior, astfel încât răspunsul bifat să reprezinte cea mai apropiată descriere a comportamentului observat în contexte variate și la momente diferite în timp.
- **Completarea unor informații suplimentare** referitoare la descrierile de comportament asociate itemilor din grilă – Rubrica “Comentarii” va oferi posibilitatea educatoarei(ului) să realizeze unele aprecieri generale asupra comportamentului copilului, vizat de fiecare item și să ofere exemple concrete, explicații ale dificultăților cu care se confruntă copilul.
- **Anexarea unor dovezi** care să susțină scorurile acordate la anumiți itemi – Aceste dovezi pot fi: desene ale copiilor, fotografii cu rezultate ale unor activități practice, fișe de lucru etc.

6. Ce erori pot apărea în completarea itemilor IEDC?

Pentru a asigura validitatea și fidelitatea completării instrumentului de evaluare, educatoarea(ul) va avea în vedere o serie de riscuri posibil de evitat în realizarea evaluării, cum ar fi:

- **amânarea momentului completării întregului instrument IEDC către finalul grupei pregătitoare** – Această situație poate restricționa timpul necesar pentru crearea situațiilor specifice de observare, reduce numărul observărilor necesare și implicit poate duce la completarea superficială a unor itemi (pe bază de opinii generale, impresii sau amintiri parțiale).
- **completarea datelor referitoare la anumiți itemi pe baza unei singure observări, într-un singur moment și doar într-un singur context de manifestare** – Această situație nu ia în considerare faptul că este de așteptat ca același comportament al unui copil să aibă manifestări diferite la momente diferite și în contexte diferite.
- **bifarea „forțată” a unui răspuns din grila specifică itemilor** – Aceste situații trebuie

evitate chiar dacă comportament manifest al copilului nu se încadrează în categoriile propuse de instrumentul IEDC. În aceste cazuri este necesară adăugarea unor informații și comentarii suplimentare, care să explice situația individuală specifică a copilului respectiv.

- **„indulgență” în evaluarea comportamentelor** – Astfel de atitudine poate să apară în realizarea comentariilor concluzive, cu intenția de a proteja copiii sau părinții de anumite interpretări nedorite, care ar putea isca eventuale stări tensionate sau conflicte. Pentru contracararea acestei erori se recomandă informarea onestă și responsabilă a părinților cu privire la anumite aspecte critice ale evoluției copilului, oferindu-le acestora sugestii și propuneri pozitive și constructive de ameliorare, precum și intenția de a le oferi sprijinul necesar în acest demers.
- **modificări de comportament ale educatoarei în momentele de observare** – Deși adesea rolul de evaluator implică o anumită distanță și obiectivitate explicită față de cel evaluat, în cazul preșcolarilor, o astfel de schimbare bruscă de roluri ar putea crea confuzii și reacții nedorite, care să influențeze negativ performanțele acestora la un moment dat. De aceea este necesar ca educatoarea(ul) să integreze în mod inteligent și cu mult tact pedagogic momentele de observare în cadrul activităților curente din grădiniță, astfel încât copii să nu dezvolte posibile reacții de stres în astfel de momente.

7. Cum pot fi utilizate informațiile oferite de IEDC?

Este important să înțelegem că IEDC, în afara informațiilor pe care le oferă în raport cu performanțele copiilor la un moment dat, poate avea în esență și un puternic **caracter formativ**. În ultimă instanță, rezultatele obținute prin aplicarea IEDC nu vorbesc doar despre performanțele copiilor, ci oglindesc, de asemenea, eficiența intervențiilor educative ale grădiniței și ale mediului familial.

Din această perspectivă, informațiile culese prin IEDC pot oferi educatoarei, api învățătoarei, dar și părinților, un feedback important pentru revizuirea strategiilor de parcurs. În mod concret, pe baza informațiilor culese prin observare, actorii care participă la educarea și îngrijirea preșcolarilor ar putea acționa individual sau împreună pentru ameliorarea unor aspecte precum:

- **reluarea unor activități didactice și identificarea unor noi situații alternative de învățare** pentru anumite comportamente în cazul cărora majoritatea copiilor din grădiniță a obținut performanțe mai slabe;
- **organizarea unor activități recuperatorii** pentru copiii care nu au reușit să atingă performanțe ridicate la anumiți itemi de evaluare;
- **diversificarea contextelor de învățare** prin care se pot dobândi anumite deprinderi și abilități, astfel încât preșcolarului să i se ofere situații diverse de exersare a unor comportamente; o astfel de intervenție poate fi realizată în cazul în care educatoarea(ul) observă că preșcolarii au adesea manifestări diferite ale aceluiași comportament în contexte diferite (în grădiniță sau în afara acesteia, în spații publice etc.);
- **îmbunătățirea comunicării reale cu părinții**, astfel încât aceștia să dețină informații punctuale cu privire la anumite abilități sau deprinderi pe care ar putea să le exerseze cu succes în mediul familial.

Partea a III-a. Modalități de completare, metode și contexte de colectare a datelor pentru fiecare item IEDC

Această parte a ghidului oferă informații detaliate pentru fiecare item cu privire la următoarele aspecte:

■ modalități de completare a itemilor

Educatorea(ul) are la dispoziție:

- o explicitare a itemului, din perspectiva comportamentelor vizate de acesta și a importanței pentru dezvoltarea copilului;
- o detaliere a situațiilor pentru care educatoarea(ul) va bifa răspunsul Da sau NU, precum și exemple de completare a comentariilor.

■ metode de colectare a informațiilor

Sunt sugerate/propuse metodele prin care se pot culege informațiile vizate de item. Educatorea(ul) nu are obligația de a utiliza toate metodele recomandate, ci are posibilitatea de a alege diferite modalități, în funcție de specificul fiecărui copil și de condițiile de context.

■ contexte de colectare a informațiilor

Sunt prezentate în detaliu contextele educaționale în care educatoarea(ul) poate culege informațiile solicitate de item și se face referire la momentul în care aceste date vor fi înregistrate în IEDC. Pentru fiecare caz au fost oferite exemple concrete; în acest sens, s-a avut în vedere valorificarea sugestiilor oferite de practicile de sprijin cuprinse în documentul *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie de la naștere la 7 ani – RFIDT*.

Instrucțiuni generale de completare a IEDC, pentru educatoare(ori)

- Dacă este prima dată când utilizezi IEDC, **familiarizează-te** cu acest instrument și cu ghidul de utilizare, înainte de a completa orice item!
- Mai întâi trebuie să citești toți itemii IEDC! Dacă nu ești sigur(ă) că poți să realizezi observarea copilului cu acuratețe, **citește explicațiile** fiecărui item din ghid!
- Fă-ți un **obicei de a revedea** IEDC în fiecare lună sau chiar mai frecvent pentru fiecare copil și adaugă informații relevante. Înregistrează în Caietul de observații orice informație relevantă pentru itemii IEDC, pe parcursul întregului an de grădiniță!
- Când ești gata să faci înregistrarea în formularul IEDC, asigură-te că ai Caietul de observații și utilizează-l pentru a bifa DA sau NU pentru fiecare item. Dacă nu ești sigur(a) de răspuns, **caută sugestii și explicații suplimentare** (generale sau specifice fiecărui item). Dacă simți că este nevoie să observi mai mult copilul, lasă itemul necompletat și **revino** asupra acestuia atunci când ești sigur(a) de răspuns și ai informații suficiente!
- Dacă tu crezi că știi motivul pentru care un copil poate sau nu poate să manifeste un anumit comportament, te rog să notezi aceasta la rubrica "Comentarii" de la respectivul item. Oricum, **nu fă presupuneri sau aprecieri personale**. Respectivele informații le poți clarifica în discuții cu părinții, pe parcurs sau atunci când IEDC este analizat împreună cu aceștia la sfârșitul grădiniței!
- Dacă un copil realizează o sarcină/ un item de cele mai multe ori, dar nu întotdeauna, **răspunsul pe care îl vei bifa** va fi în general DA (mai puțin atunci când ghidul indică alte situații diferite). Dacă un copil nu poate realiza o sarcină/ un item de cele mai multe ori (ci doar o dată sau de două ori), răspunsul bifat trebuie să fie NU!
- Te rog să încerci să **fii cât de obiectiv(a) posibil** în completarea IEDC și să nu faci aprecieri personale legate de apartenența copilului la un anumit gen, de situație familială, de faptul că este un copil cuminte ori nu, sau de faptul că acesta are sau nu anumite deprinderi speciale. Realizarea fiecărui item trebuie considerată propriul merit al copilului!

Secțiunea Informații generale

Modalitate de completare a acestei secțiuni:

- Aceste informații privind datele personale, frecventarea învățământului preșcolar și mediul socio-familial din care provine copilul sunt importante pentru că permit: realizarea unui profil al identității personale a copilului; o sinteză a experienței anterioare de învățare a acestuia în contexte formale (grădinița); o analiză globală a condițiilor de susținere educațională de care acesta beneficiază în mediul familial.
- Educatoarea(ul) va bifa situația corespunzătoare copilului și, după caz, în spațiile special alocate (de tipul “ _____ ”), se vor completa informațiile solicitate.

Metode de colectare a informațiilor generale: analiza informațiilor colectate anterior de grădiniță (la momentul înscrierii copilului în anul de grădiniță pregătitor); interviul cu părinții.

Contexte de colectare a informațiilor generale Pentru a asigura timpul necesar completării itemilor corespunzători celor cinci domenii de dezvoltare, educatoarea(ul) va completa partea de date generale la începutul anului pregătitor.

Secțiunea referitoare la itemii corespunzători fiecărui domeniu de dezvoltare

A. Domeniul: Dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei personale

Mișcarea fizică

1. Merge și aleargă cu ușurință, coordonându-și armonios mișcările.

Modalitate de completare:

- Acest item are în vedere identificarea modului în care copilul își armonizează și-coordonează mișcările în mers și alergare. Prin completarea lui se poate identifica coordonarea armonioasă a acestora, dar și problemele copilului în domeniu.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul merge și aleargă în mod obișnuit, fără probleme.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul întâmpină dificultăți majore în alergarea și coordonarea mișcărilor corpului (de exemplu, se împiedică, nu reușește să ocolească obstacole vizibile), iar la comentariu se vor oferi detalii privind dificultățile copilului și

cauzele acestora, dacă educatoarea(ul) cunoaște aceste aspecte sau le poate afla din discuțiile cu părinții.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în timpul diferitelor activități; interviu cu părinții.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va observa copilul în special în timpul jocurilor de mișcare, dar și în timpul activităților obișnuite etc. În situația în care copilul are probleme majore de mișcare, educatoarea (ul) va sta de vorbă cu părinții, pentru a afla cauzele.

2. Participă în mod regulat la activități fizice (jocuri de mișcare, alergare, dans, jocuri sportive).

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la dezvoltarea motricității la copil prin jocuri de mișcare, alergare, sporturi și dans.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul participă în general la activitățile fizice obișnuite de mișcare propuse în cadrul activităților din grădiniță sau în alte contexte, iar la comentariu se vor oferi detalii suplimentare: contextele în care copilul desfășoară astfel de activități (în cadrul activităților de grădiniță sau în cazul unor jocuri sportive la un club sau la un cerc); dacă copilul a început activități de gimnastică artistică la un club la recomandarea grădiniței sau din inițiativa părinților; dacă există anumite preferințe ale copilului sau manifestări particulare.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu participă regulat și cu plăcere la activitățile de alergare, iar la comentariu se vor oferi detalii suplimentare: dacă există anumite interdicții medicale (sau alte motive) ori pur și simplu neparticiparea este o opțiune a copilului care necesită stimulare din acest punct de vedere.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în timpul diferitelor activități; interviu cu părinții,

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va observa copilul în special în timpul activităților organizate (jocuri de mișcare, alergare, dans, jocuri sportive), dar și în timpul jocurilor și activităților la alegere, a celor din curtea grădiniței etc. În anumite situații educatoarea (ul) va sta de vorbă cu părinții pentru a afla unde merge copilul pentru activități suplimentare de sport, dans sau dacă care sunt cauzele pentru care acesta nu participă la astfel de activități.

Igienă și independență

3. Se îmbracă și se dezbracă singur, își pune singur pantofii și își leagă șireturile.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la modul în care copilul devine tot mai independent de adult și învață să se îmbrace și să se încălțe singur.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul se îmbracă sau se dezbracă singur în mod frecvent, în majoritatea situațiilor, iar comentariile se fac referiri doar la acele contexte în care copilul nu se descurcă independent și are nevoie de sprijinul adultului.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu manifestă aceste comportamente în majoritatea situațiilor, iar la comentarii trebuie precizat care sunt motivele pentru care acest lucru încă nu este realizat de copil. Astfel, poate fi vorba de faptul că părinții sunt cei care îl îmbracă și încălță frecvent, iar copilul nu are exercițiul necesar. La fel pentru legarea șireturilor, faptul că pantofii copilului se închid cu fermoar sau arici nu încurajează exersarea acestei operații necesare în dezvoltarea motricității fine a copilului.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului.

Contexte de colectare a informațiilor: Pentru acest item, informațiile vor fi colectate din observațiile educatoarei(ului) în timpul activităților de sosire a copiilor la grădiniță și la plecare, în timpul pregătirii pentru a ieși în curte, precum și în timpul pregătirii pentru somnul de prânz (pentru grădinițele cu orar prelungit). De asemenea, pot fi inventate o serie de jocuri didactice în care copilul este pus să realizeze astfel de comportamente. Intervalul necesar pentru culegerea informațiilor este de cel puțin un semestru, iar înregistrarea datelor se poate face la finele acestuia sau la finele anului, ca o concluzie a observațiilor culese în urma observărilor periodice.

4. Demonstrează independență în igiena personală.

Modalitate de completare:

- Itemul acesta se referă la autonomia copilului, la independența lui în realizarea igienei personale. Pentru acesta se înregistrează modul în care copilul se șterge singur pe mâini, cum își acoperă gura când strănută sau tușește, folosirea batistei (șervețelului), folosirea independentă a toaletei.

- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul manifestă în general aceste comportamente de igienă personală, iar comentariile sunt necesare numai în cazul în care există situații speciale ce necesită menționate.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul realizează comportamentele menționate numai în anumite situații, numai cu ajutorul adultului sau nu reușește deloc. Cauzele nereușitei pot fi identificate în lipsa de exercițiu sau în dificultăți de înțelegere a igienei personale.

Metode de colectare a informațiilor: observația în cadrul activității cotidiene.

Contexte de colectare a informațiilor: Copilul va fi observat cu precădere în situațiile obișnuite în care el reacționează firesc. Timpul necesar observării acestor deprinderi de igienă este de un semestru și înregistrarea poate fi făcută la finele acestuia, pe baza datelor culese în baza observărilor precedente.

Utilizarea simțurilor

5. Demonstrează conștientizarea simțurilor în acțiuni.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul de dezvoltare a simțurilor și utilizarea acestora ca surse de informație în cadrul învățării. Educatoarea(ul) va înregistra informațiile referitoare la văz, auz, pipăit, miros și la modalitățile utilizare a acestora de către copil.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul realizează comportamentele menționate în general.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu manifestă în mod frecvent aceste comportamente, iar la comentarii se vor explica cauzele și situațiile în care copilul nu reușește. Se recomandă și precizarea anumitor detalii, dacă este cazul, cum ar fi: „copilul are o capacitate discriminatorie scăzută” sau „copilul poartă ochelari” sau „copilul are o proteză auditivă” sau alte nevoi speciale

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități; interviul cu părinții.

Contexte de colectare a informațiilor: Observarea se va realiza la activitățile didactice curente sau la cele de dezvoltare personală și în jocurile și activitățile la alegere (de exemplu, când se utilizează elementul surpriză în cadrul întâlnirii de dimineață, se poate observa dacă copilul recunoaște obiectele ascunse după pipăit, sau când se realizează activități de bucătărie, dacă recunoaște mirosuri familiare). Observarea se realizează pe parcursul unui semestru și se

notează la finele acestuia. În cazurile în care educatoarea(ul) identifică probleme specifice, aceasta va sta de vorbă cu părinții pentru a confirma observațiile sale, pentru a afla dacă există anumite situații de sănătate sau dacă copilul are nevoie de protezare (ochelari, aparat auditiv etc.) ori de examen medical.

Autoprotecția

6. Cunoaște și respectă regulile de comportare pe stradă, în transportul public și în alte locuri publice pentru a evita accidentele, situațiile periculoase.

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la modul în care copilul se comportă în contexte diferite: pe stradă, în mijloacele de transport în comun și alte locuri publice. Aceste comportamente se referă la cunoașterea și respectarea regulilor sociale care ajută la dezvoltarea autoprotecției copilului (pentru a evita accidentele și situațiile periculoase). Aceste informații sunt extrem de diferite de la o zonă la alta, de la un mediu de rezidență la altul. În orașe, de exemplu, din cauza aglomerației și circulației mașinilor, copiii preșcolari nu merg singuri pe stradă și nu traversează singuri. În localitățile rurale, acest lucru se mai întâmplă pentru că distanțele sunt mai mici și circulația mai redusă. De aceea, culegerea acestor informații trebuie făcută cu atenție. Pentru a observa copilul în aceste situații, educatoarea are nevoie de mai mult timp și de colaborarea cu părinții și alți educatori care însoțesc sau sprijină copilul.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul realizează comportamentele menționate în mod obișnuit, în general, iar comentariile vor oferi referiri la situațiile care constituie probe în acest sens (de exemplu, copilul traversează singur strada, știe să se oprească la culoarea roșie a semaforului și așteaptă trecerea mașinilor).
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu realizează comportamentele menționate în general, iar comentariul va identifica situațiile în care copilul nu respectă regulile de comportare pe stradă, în transportul public sau în alte locuri publice.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități din grădiniță și din afara grădiniței; interviul cu părinții și alți adulți sau cadre didactice care au legătură sau lucrează cu copilul; conversația cu copilul.

Contexte de colectare a informațiilor Culegerea informațiilor se va realiza cu prilejul diferitelor activități desfășurate în afara grădiniței, la care participă copilul (spectacole de circ, teatru, vizite la muzee etc.), precum și la momentele de sosire și plecare a copiilor de la grădiniță. De

asemenea, educatoarea(ul) poate organiza o serie de jocuri specifice pentru a observa comportamentele copilului. Va sta de vorbă cu adulții care au grijă de copii în diferite contexte (părinții, o colegă care i-a însoțit la o vizită la muzeu sau în parc, logopedul, consilierul școlar, etc.) și va purta discuții libere cu copilul privitor la modul în care se comportă pe stradă sau în alte locuri publice.

7. Identifică adulții care pot să-l(o) sprijine în situații periculoase.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la modul în care copilul identifică și apelează la adulți care îl pot sprijini în momente dificile.
- Atât pentru bifarea răspunsului DA, precum și pentru NU sunt necesare comentarii care să precizeze în ce context a fost identificat acest comportament (în ce situație, când, la cine a apelat copilul etc.).

Metode de colectare a informațiilor: interviul cu părinții și cu alți adulți din preajma copilului; observarea.

Contexte de colectare a informațiilor: Aceste situații periculoase sunt excepționale și nu e de dorit să le provocăm. În același timp, zi de zi există momente care provoacă copilul și care sunt percepute de acesta ca fiind periculoase. Momentele dificile pentru copil sunt diferite: atunci când se pierde de adultul care îl însoțește; atunci când părintele întârzie mai mult și nu îl ia la timp de la timp la grădiniță etc. Astfel, cel mai adesea se va sta de vorbă cu părinții despre reacțiile copilului în aceste contexte. Uneori, educatoarea poate observa direct reacțiile copilului, în situații de accidente minore (se lovește, se rănește) sau majore, cum ar fi incendii, furtuni, inundații etc. De asemenea, poate realiza diferite jocuri de rol cu personaje care pot oferi ajutor în situații de risc și poate observa astfel comportamentul copilului.

B. Domeniul: Dezvoltare socio-emoțională

Interacțiuni cu adulții

8. Interacționează adecvat cu adulții și aplică formule de politete în comunicarea cu aceștia.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la modul în care copilul relaționează cu persoanele adulte: cu părinții, cu educatoarea(torul) cu alți adulți din grădiniță sau din familia lui, cu persoanele adulte de pe stradă sau din alte locuri publice. Prin comportamente adecvate se precizează modul de adresare a copilului față de adult, cum cere ceva și cum răspunde la întrebările primite de la adulți, dacă are răbdare de a asculta ce i se cere, dacă întrerupe sau nu adultul când acesta vorbește etc. Comportamentele precizate sunt cu precădere verbale, referindu-se la cum vorbește copilul și cum răspunde adulților, dar în același timp este vorba de orice comportament care vizează relația copilului cu adulți.
- Se va bifa răspunsul DA dacă majoritatea informațiilor fac referință la interacțiuni adecvate ale copilului cu adulții.
- Se va bifa răspunsul NU dacă, în general, copilul demonstrează că nu relaționează adecvat cu adulții. La rubrica Comentarii se vor preciza în special situațiile în care copilul nu interacționează adecvat. De exemplu: *Copilul răspunde neadecvat adultului care îl aduce la grădiniță; Copilul nu asculta când i se cere să se îmbrace sau să își pună papucii sau Nu răspunde solicitărilor adulților decât cu întârziere, după ce au fost formulate de mai multe ori* etc.

Metode de colectare a informațiilor: observarea, conversația individuală sau în grup cu copiii, interviul cu părinții și cu alți adulți din preajma copilului.

Contexte de colectare a informațiilor: Culegerea datelor se va realiza pe parcursul activităților didactice din grădiniță, dar și în momentele de rutină (sosirea și plecarea copilului de la grădiniță, în timpul servirii mesei), în momentele de comunicare cu alți adulți din grădiniță (logopedul, consilierul, personalul medical, personalul administrativ). Înregistrarea se va realiza periodic pe baza observării, iar rezultatele observărilor se vor completa în instrument atunci când ele conduc spre o anumită concluzie, dar nu mai devreme de al doilea semestru al anului școlar. De asemenea, observările trebui completate de discuții cu părinții despre cum se comportă copilul acasă sau în alte contexte decât grădinița.

Interacțiuni cu alți copii

9. Interacționează din proprie inițiativă cu copii apropiați ca vârstă, în diferite contexte; cere și oferă ajutor altor copii.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul în care copilul interacționează, din proprie inițiativă, cu copii apropiați de vârstă, în diferite contexte (formale sau informale), cum vorbește cu aceștia, cum cere și cum oferă ajutor altor copii (de exemplu, îl ajută pe alt copil să găsească o jucărie rătăcită, să își facă patul).
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul manifestă în mod frecvent comportamente adecvate de interacțiune cu colegii, comunică cu aceștia cu ușurință, chiar dacă nu întotdeauna din proprie inițiativă, însă răspunde solicitărilor lor. La rubrica Comentarii se va menționa cel puțin un exemplu de astfel de comportament, pentru a argumenta, precizându-se și contextul în care are loc (de exemplu: *În activitățile din curte copilul se joacă mereu cu alți copii sau Dacă este solicitat de un coleg să se joace împreună, răspunde cu plăcere invitației sau În timpul activităților colaborează, răspunde întrebărilor colegilor*).
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, de cele mai multe ori, copilul întâmpină dificultăți de relaționare adecvată cu colegii sau când nu dorește decât la solicitarea adultului să se joace cu ei ori să realizeze o activitate împreună. La comentarii se vor da exemple și vor preciza eventualele cauze (de exemplu: *Copilul preferă să se joace singur în curte și nu interacționează cu colegii decât sporadic, dar la activitățile didactice lucrează cu alți copii doar dacă este încurajat sau Manifestă agresivitate verbală față de colegi atunci când aceștia încearcă să-l ajute.*).

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități; interviul cu părinții și cu alți adulți din preajma copilului, conversația individuală sau în grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: Culegerea informațiilor la acest item se va realiza pe parcursul tuturor activităților (activități experiențiale, activități liber alese, activități de dezvoltare personală – care îl pun pe copil în interacțiune cu colegii) și în contexte diferite: activități din grădiniță, jocuri în parc, vizite, spectacole, participări la evenimente artistice sau sportive. Părinții pot oferi o serie de informații privind modalitățile prin care copilul

interacționează cu alți copii în diferite contexte din afara grădiniței (parc, vizite etc.). Înregistrarea informațiilor se va realiza la finele anului de grădiniță.

10. Propune și urmează sugestiile unui partener de joacă despre cum să se joace.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la modalitățile în care copilul interacționează cu alți copii, inițiind și/sau urmând activitățile propuse de alți copii. Informațiile vor evidenția colaborarea, cooperarea și lucrul în comun – în activități libere la care copilul contribuie cu inițiativa sa, dar și în activitățile la care el este pus în situația să accepte și să urmeze inițiativele altui copil. Ambele situații sunt la fel de importante și sunt vizate în egală măsură de item.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când vor fi colectate informații atât despre propunerile pe care le face altora copilul despre ce și cum să se joace, dar și despre modul în care acceptă și urmează propunerile și sugestiile altora. La rubrica Comentarii vor fi oferite exemple concrete de astfel de activități (de exemplu: *Copilul interacționează cu alți copii, propus jocuri precum..... celorlalți copii în spațiul liber; îi place să le organizeze și le conducă. La sugestia altor colegi, a fost de acord ori să schimbe jocul ori să se joace jocul respectiv altfel.*).
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu obișnuiește să interacționeze, să facă propuneri de jocuri și/sau în mod frecvent nu acceptă propunerile celorlalți copii. La comentarii se vor da exemple și se vor preciza eventualele cauze (de exemplu: *Copilul acceptă greu propunerea de joc a altui copil pentru că îi place să inițieze doar el jocurile și să le conducă*). Tot NU se va bifa dacă doar propune, dar nu acceptă propunerile altora, și se vor completa comentarii (de exemplu, de ce nu acceptă). Dacă doar acceptă, dar nu propune, se va bifa, de asemenea, NU, cu comentarii adiacente (de exemplu, motivele pentru care nu propune).

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități; interviul cu părinții și cu alți adulți din preajma copilului, conversația individuală sau în grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: Culegerea informațiilor la acest item se va realiza cu precădere pe parcursul activităților experiențiale și liber alese din spațiul grupei și din curtea grădiniței (propune / urmează activități jocuri, reguli de joc etc.). În unele situații pot fi solicitate informații de la părinți cu privire comportamentul copilului în alte spații. Informațiile se vor

culege de-a lungul anului pregătitor, iar înregistrarea informațiilor se va realiza la finele anului de grădiniță.

11. Folosește multiple strategii pentru rezolvarea conflictelor.

Modalitate de completare:

- Itemul corespunde cu identificarea modalităților de reacție la problemele conflictuale care pot apărea în activitățile copilului. Trebuie precizat că deprinderea de utilizare a unor strategii multiple în rezolvarea conflictelor se dezvoltă în timp și cu exerciții adecvate, cu precădere prin jocuri și activități liber alese, când copiii pot să propună, să aleagă și să soluționeze singuri problemele. Aceste strategii pun în lumină modul de raportare a copilului la ceilalți copii, modul de interacțiune cu ceilalți copii la care apelează cel mai repede, mai ales în situații conflictuale.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul manifestă acest comportament în situații frecvente. Comentariul trebuie să cuprindă exemple și explicații privind modul în care copilul rezolvă anumite situații conflictuale: dacă are răbdare să explice, să asculte explicații, să propună rezolvări și să găsească soluții pozitive la conflictele inerente activităților; dacă cere ajutorul adultului pentru a rezolva anumite situații (de exemplu: *Când i se ia o jucărie, copilul mai întâi vorbește, explică și cere să i se înapoieze, dar dacă nu are succes, face apel la educatoare*).
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul, în general, fie nu își rezolvă situațiile conflictuale și imediat face apel la un adult pentru a le rezolva, fie le rezolvă în mod agresiv (țipă, lovește). Comentariile se referă la situațiile cel mai frecvent întâlnite, ca de exemplu: *În general copilul nu posedă suficiente strategii de rezolvare a problemele conflictuale. Astfel, dacă i se ia o piesă din joc, începe să plângă sau se repede la cel care i-a luat-o și o smulge*.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități; interviu cu părinții; conversații individuale și de grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea va colecta datele prin observare în timpul activităților didactice (jocuri de rol, discuții pe baza unor cazuri sau imagini) și a jocurilor liber alese (în sala de grupă sau în curte). Informațiile pot fi culese și de la părinți sau de alți membrii ai familiei, care petrec timp cu copilul în spații de joacă. Pentru înregistrarea acestor informații este necesar ca educatoarea(ul) să ia note ori de câte ori se ivește o situație de conflict între copii, pentru a reține care au fost modalitățile de reacție și de răspuns ale copilului. Aceste note vor fi utilizate pentru a completa acest item la finele semestrului doi din anul pregătitor.

Respectarea normelor și asumarea responsabilităților

12. Se joacă sau lucrează fără să îi deranjeze pe ceilalți.

Modalitate de completare:

- Acest item precizează modul în care copilul poate să se joace, să desfășoare o activitate independentă sau de colaborare cu alții, fără a deranja ceilalți copii sau adulții din jur.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul, de cele mai multe ori, lucrează sau se joacă fără să îi deranjeze pe ceilalți. La comentarii se vor face precizări și aprecieri, ca de exemplu: *În general, când are ceva de lucru, după ce a înțeles ce are de făcut și el și ceilalți copii, nu deranjează. Uneori poate să o facă pentru a afla informații noi sau suplimentare de care are nevoie sau pentru a solicita/primi materiale suplimentare necesare continuării jocului/activității.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, în multe situații, copilul nu reușește să se joace sau să lucreze în liniște, deranjându-i frecvent pe ceilalți, copii sau adulți. La comentarii se va preciza comportamentul specific al copilului, ca de exemplu: *Frecvent copilul manifestă, în timpul jocului sau în timpul diferitelor activități, comportamente zgomotoase, îi întrerupe pe ceilalți în timp ce lucrează, pune întrebări suplimentare care nu au legătură cu sarcina, vorbește tare în timp ce lucrează etc.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în timpul jocurilor și al activităților din sala de grupă și din spațiul liber; conversația individuală și de grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va observa copilul în timpul activităților pe domenii experiențiale, al jocurilor liber alese și al celor de dezvoltare personală, atât în sala de grupă cât și în curte. Se pot organiza discuții libere cu copiii despre regulile de joacă și de lucru. Înregistrarea acestor informații se va face la finele semestrului / anului de grădiniță.

13. Respectă reguli simple de participare în activități și joc.

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la modul în care copilul cunoaște și înțelege regulile simple sociale în timpul jocurilor și al activităților (de ex. *nu vorbim mai multe persoane în același timp*), are deprinderea utilizării acestora și le respectă în mod frecvent. Respectarea regulilor depinde, în primul rând, de înțelegerea rolului lor și de deprinderea de a le pune în practică.

- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul respectă în mod obișnuit regulile sociale ale activităților și ale jocurilor desfășurate în grădiniță. Comentariul va cuprinde informații despre cel puțin două activități de joc și alte activități în timpul cărora copilul a demonstrat că știe regulile și le respectă. De exemplu: *Copilul cere voie pentru a folosi anumite jucării sau materiale suplimentare în timpul unei activități, respectă ordinea stabilită pentru a prezenta ceva, respectă ceea ce au stabilit împreună în timpul unui joc, își așteaptă rândul etc.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul, în mod frecvent, nu poate respecta regulile. În elaborarea comentariilor, educatoarea(ul) trebuie să țină seama de particularitățile copilului și de exersarea specifică a regulilor în cadrul activităților de grădiniță. De exemplu: *Copilul nu respectă anumite cerințe simple pentru că nu aude bine sau pentru că nu înțelege bine limba sau Copilul este nou în grădiniță, nu a învățat încă să solicite acordul colegilor pentru a utiliza anumite jocuri și jucării sau să își aștepte rândul la sala de mese.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în timpul jocurilor și a activităților din sala de grupă, dar și din spațiul liber; conversația individuală cu copilul.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va observa copilul în timpul activităților și al jocurilor care implică respectarea unor reguli generale sau specifice. Pentru a crea contexte de observare pentru toți copiii, educatoarea(ul) trebuie să organizeze jocuri variate și să stimuleze pe toți copiii (și pe cei care nu sunt foarte bine integrați în grup să participe la acestea. În unele cazuri, se va sta de vorbă cu copilul pentru a analiza cauzele pentru care acesta nu respectă regulile sociale în timpul activităților sau al jocului. Înregistrarea acestor informații se va face la finele anului pregătitor de grădiniță.

14. Acceptă responsabilități și le respectă.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la felul cum copilul cunoaște, acceptă și respectă diferite responsabilități simple, de tipul: îngrijirea unei plante, păstrarea ordonată a locului pentru depozitarea hainelor, păstrarea ordinii sau a curățeniei în sala de grupă în anumite momente ale zilei, strângerea jucăriilor și aranjarea mobilierului la centrele de activitate, depozitarea jucăriilor în spațiile convenite etc.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul acceptă frecvent să primească responsabilități și le duce cu bine la îndeplinire. Tot aici putem întâlni situația când copilul acceptă frecvent să primească responsabilități, dar nu reușește în toate situațiile să le ducă la îndeplinire.

Comentariul necesită din partea educatoarei(ui) cel puțin un exemplu care să argumenteze situațiile cele mai frecvente în experiența copilului.

- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul, în cele mai multe situații, nu acceptă și nu respectă responsabilități. La rubrica Comentarii se va specifica în ce contexte se manifestă acest comportament de respingere a responsabilităților, ce tipuri de responsabilități nu a acceptat sau nu a respectat, precum și posibile cauze care au determinat acest comportament. De exemplu, educatoarea(ul) va menționa mai multe astfel de responsabilități care au determinat-o/l-au determinat să înregistreze aceasta variantă de răspuns: *Copilul nu acceptă când i se propune să strângă jocurile de masă, decât dacă mai sunt și alți copii care să strângă sau Nu își aranjează scăunelul la masă după ce termină activitatea din ziua respectivă, deși fiecare are această responsabilitate sau Deși a dorit să aibă grijă de o plantă în sala de grupă, nu a reușit să fie consecvent în respectarea acestei responsabilități.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în timpul jocurilor și activităților din sala de grupă, din spațiul liber; conversația individuală cu copilul;

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va observa copilul în timpul activităților pe domenii experiențiale, al activităților și jocurilor alese și al celor de dezvoltare personală, atât în sala de grupă cât și în curte. Educatoarea(ul) poate provoca anumite situații prin care să precizeze responsabilități pentru copil, apoi să urmărească modul în care acesta le acceptă și cum le îndeplinește. Înregistrarea acestor informații se va urmări pe tot parcursul anului și se va face la finalul anului de grădiniță.

Exprimarea / gestionarea emoțiilor

15. Împărtășește celorlalti trăirile/emotiile sale.

Modalitate de completare:

- Acest item identifică modul în care copilul vorbește altora, adulților sau copiilor despre trăirile și emoțiile sale. Este vorba de ceea ce resimte copilul când se bucură (e frumos afară, va pleca în vacanță la bunici, s-a bucurat că a primit un animal de casă, a reușit să deseneze ceva frumos sau să repare o jucărie stricată etc.), când are o anumită tristețe (nu reușește într-o activitate, este certat pentru un anumit lucru etc.) sau o suferință (unul din părinți este departe sau educatoarea îl nedreptățește, a pierdut o jucărie favorită sau un peștișor din acvariu a murit etc.). Cunoașterea acestor trăiri și comunicarea către o altă persoană

constituie un pas important în dezvoltarea inteligenței emoționale a copiilor. Împărtășirea acestor trăiri se poate realiza către educatoare, părinți, alți adulți sau copiii de o vârstă cu el.

- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul obișnuiește să împărtășească trăirile și emoțiile sale (*Sunt bucuros! Sunt trist! Îmi pare rău!* etc.). La rubrica Comentarii se vor face specificațiile necesare: către cine împărtășește (numai copiilor, numai adulților sau tuturor deopotrivă), cât de des (un astfel de comportament se poate să fie exprimat și rar, dar totuși există), care sunt cele mai frecvente trăiri și emoții (pozitive sau negative) pe care copilul le precizează.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu obișnuiește să își exprime emoțiile sale, iar la comentarii se va specifica cum se manifestă acesta în mod frecvent, atunci când trăiește o emoție puternică (de exemplu: se închide în sine, nu vorbește despre ceea ce simte etc.).

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului; conversația individuală cu copilul; interviul cu părinții.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va observa comportamentul emoțional al copilului zi de zi, exprimat în timpul diferitelor activități didactice, precum și în momentele de rutină. Un moment important este cel al întâlnirii de dimineață, când copiii împărtășesc diferite experiențe. De asemenea, se pot crea situații în care copiii să recunoască diferite emoții (personale, ale colegilor, ale unor personaje din povești etc.) sau să discute despre ele în timpul activităților liber alese, a jocurilor în aer liber, în alte contexte. Educatoarea(ul) va observa cum și cu cine împărtășește copilul emoțiile sale (când este bucuros, când este supărat, când povestește o întâmplare fericită din viața sa etc.). Informațiile obținute prin discuțiile cu părinții sau prin observarea copiilor se notează pe loc și vor fi înregistrate la finalul anului de grădiniță.

16. Își exprimă dezacordul față de comportamente incorecte.

Modalitate de completare:

- Itemul vizează capacitatea copilului de a discrimina comportamentele corecte de cele incorecte, stabilite în urma unor reguli formulate de adulții din jurul lui, precum și atitudinea acestuia față de cele incorecte, în urma observării acestora la alți copii sau adulți. Aceste comportamente demonstrează capacitatea copilului de a lua atitudine și de a riposta la ceea ce el a învățat că este incorect. Copilul poate riposta frecvent sau numai în anumite situații sau contexte.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul obișnuiește să își exprime dezacordul atunci când este nemulțumit (*nu este corect, așteaptă-ți rândul, nu e bine așa* etc.). Educatoarea va

oferi comentarii concrete în acest sens, de exemplu: *Când mergem la masă, copilul precizează colegilor lui care se înghesuie, să aibă răbdare și să își aștepte rândul sau Atrage atenția colegilor care nu respectă regulile stabilite în timpul unui joc etc.*

- Se va bifa răspunsul NU atunci când, în mod frecvent, copilul nu sesizează și nu reacționează la comportamentele nedorite ale altor persoane (colegi sau adulți). La Comentarii vor fi oferite exemple concrete: *De obicei, nu observă sau este indiferent la comportamentele incorecte ale colegilor.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități; interviul cu părinții.

Contexte de colectare a informațiilor: Contextul pentru colectarea acestor informații este atât în cadrul tuturor tipurilor de activități, de la intrarea în grădiniță, până la ieșirea acestuia din grădiniță, inclusiv cele desfășurate în afara grădiniței (vizite, spectacole etc.). Astfel, educatoarea(ul) va nota situațiile în care copilul semnalează sau reacționează la anumite situații pe care le consideră (sau chiar sunt) incorecte.

17. Își controlează exprimarea sentimentelor (mai ales a celor negative).

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul în care copilul își exprimă sentimentele, cu precădere cele negative (supărare, nemulțumire, nedreptate, durere, frustrare etc.) și reușește în general să le controleze.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când, în multe situații, demonstrează că reușește să își controleze exprimarea sentimentelor, iar manifestarea acestora capătă forme acceptate (verbalizare, analiză etc.). La rubrica Comentarii se vor oferi exemple: *Rămâne calm chiar dacă o dorință nu îi este îndeplinită pe moment; Nu devine agresiv dacă un coleg...; Poate să se stăpânească când i se ia un lucru fără să-i fie cerut; De obicei nu plânge când se lovește ușor; Când părinții întârzie să îl ia de la grădiniță, pare să înțeleagă și nu plânge; Dacă i-a fost dărâmată o construcție din greșală de un alt coleg, nu îl lovește, nu-l împinge sau nu încearcă să-i răspundă în același mod etc.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul, în cele mai multe situații, își exprimă direct și agresiv sentimentele negative. La rubrica Comentarii se va preciza care sunt modurile de manifestare ale copilului și contextele respective. De exemplu: *Plânge când rămâne singur la grădiniță; Reacționează violent dacă este deranjat; Lovește alt copil dacă i se ia locul sau o jucărie etc.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități; interviul cu părinții și cu alți adulți.

Contexte de colectare a informațiilor: Pentru colectarea informațiilor, educatoarea(ul) va observa copilul în situații și contexte diferite, de exemplu: atunci când rămâne mai mult timp la grădiniță pentru că părinții întârzie; dacă în jocurile liber alese i se ia o jucărie; atunci când pierde un joc; la sosirea și la plecarea din grădiniță etc. În astfel de contexte copilul poate să se manifeste liber și, de obicei, își exprimă emoțiile și sentimentele. Părinții pot aduce informații legate de reacțiile copilului acasă, la bunici, în vacanță și în alte medii în care copilul a experimentat anumite sentimente negative. Observațiile trebuie făcute pe parcursul a cel puțin un an de grădiniță și vor fi înregistrate la finele acestuia.

Înțelegerea schimbărilor / Acceptarea diversității

18. Demonstrează conștientizarea schimbărilor care se produc în sine și în mediu.

Modalitate de completare:

- Itemul acesta se referă la informațiile privind modul în care copilul percepe schimbarea lumii și diversitatea, prin aprecieri asupra propriei schimbări și prin aprecieri asupra modificărilor în mediul în care trăiește. Sunt astfel două dimensiuni de avut în vedere, prin a căror corelare putem identifica modul cum copilul percepe diversitatea lumii vii: cum se percepe pe el în schimbare/creștere (ca vârstă, ca imagine corporală și ca dezvoltare, în general) și cum percepe că se schimbă lumea din jurul lui (cum cresc plantele, animalele, cum se schimbă oamenii din jur).
- Se va bifa răspunsul DA atunci când, în general, copilul este atent și remarcă schimbările. Se vor formula comentarii referitoare la modul în care copilul percepe propria dezvoltare și schimbare (de exemplu: *Spune că a crescut, că e mare, că e mai înalt și că poate merge acum la școală pentru că știe să scrie numele său*) și schimbările din jur (de exemplu: *Spune că peștișorul a murit pentru că era bătrân și a înțeles că un pește nu trăiește prea mult sau Florile nu trebuie tăiate pentru că vor trăi mai mult în pământ decât în vaza de flori sau Observă că afară au înfrunzit deja copacii sau Observă că prietenei sale i-a crescut mult părul și e mai înaltă decât atunci când s-au cunoscut*).
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul pare că nu este atent și că nu percepe schimbările propriei persoane și/sau cele din mediul înconjurător. La comentarii se va

preciza care sunt comportamentele prin care copilul demonstrează că nu percepe încă diferențele și dezvoltarea lumii vii.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități; conversația individuală cu copilul; interviul cu părinții.

Contexte de colectare a informațiilor: Pentru culegerea informațiilor, educatoarea(ul) va observa și consemna în diferite tipuri de activități sau contexte de învățare, constatări/aprecieri ale copilului privind îngrijirea plantelor, a animalelor (dacă există la grădiniță sau acasă), privind schimbările propriului corp sau ale corpului uman (de exemplu, *Cât am crescut într-un an?*). Pot fi stimulate prin povești, povestiri, poezii discuții despre viața plantelor, a animalelor și a oamenilor etc. Prin convorbirile cu copiii sau cu părinții pot fi culese exemplele necesare comentariilor. Înregistrarea itemului se va face la finalul anului de grădiniță.

19. Numește și acceptă diferențe și similarități între el/ea și ceilalți copii.

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la modul în care copilul identifică, acceptă și înțelege diferențele și asemănările existente între sine și alți copii, faptul că deși putem fi foarte asemănători, suntem diferiți. Acest lucru se referă atât la acele diferențe vizibile și clare, cum a fi preferințele pentru mâncare, pentru jocuri, pentru culori, pentru animale – interese diferite, precum și cele legate de aspect fizic (fizionomie, îmbrăcăminte, etnie, limbă, cerințe educaționale speciale, etc.) și capacități.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când, în diferite contexte, copilul nu doar numește, dar și acceptă o serie de diferențe între el și ceilalți copii. Comentariile vor oferi cel puțin două exemple care demonstrează acest fapt. Exemplu: *Copilul spune că preferă să se joace cu X pentru că amândoi vor să devină constructori și le place să facă castele de nisip în curte sau Copilul a remarcat lui îi place să mănânce în special supă de roșii, dar lui X îi place în special orezul.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, în diferite contexte, copilul nu reușește să identifice și să înțeleagă o serie de diferențe între el și ceilalți copii și nici nu le acceptă. Spre exemplu, dacă lui îi place un anumit joc și altora nu, îl deranjează și se supără sau dacă un copil este diferit pentru că are anumite cerințe educaționale speciale nu se joacă cu el, pentru că e altfel. Comentariile vor oferi cel puțin două exemple care demonstrează acest fapt.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități; conversația individuală sau în grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: Observarea copilului se va realiza de-a lungul activităților desfășurate în grădiniță. Educatoarea(ul) va organiza unele contexte specifice de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre copii, preferințele copiilor (jocuri *Ție ce-ți place?* etc.) sau vor utiliza criteriile de grupare în funcție de culori preferate, fructe preferate etc. și va discuta cu copiii pentru a identifica preferințele și modul în care aceștia sesizează preferințele comune sau pe cele diferite. Pentru fiecare copil se vor nota observații, iar înregistrarea datelor în formular se va face la finele anului de grădiniță.

Identitate

20. Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut, adresa și numărul de telefon.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la informațiile legate de identitatea copilului. Cunoașterea acestora este importantă, pe de o parte, pentru construirea identității copilului și, pe de altă parte, pentru valoarea instrumentală a acestora (de exemplu, atunci când se pierde de adultul care îl însoțește sau atunci când sună la salvare ori la pompieri etc.).
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul cunoaște toate sau aproape toate datele menționate în grilă, adică cel puțin datele referitoare la adresa, numărul de telefon, luna și ziua în care s-a născut.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu cunoaște majoritatea datelor menționate în grilă. Se va preciza ce nu știe copilul și, dacă este posibil, care sunt cauzele pentru care copilul nu știe aceste informații, de exemplu: *Copilul nu își cunoaște adresa pentru că s-a mutat de curând.*

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală cu copilul

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va planifica și va organiza discuții cu copilul, în timpul activităților didactice, al jocurilor și activităților alese sau în activitățile din aer liber, pe baza unor întrebări simple referitoare la datele vizate: în ce țară s-a născut, în ce oraș, la ce dată (luna, ziua, anul) și care este adresa și numărul de telefon de acasă. Pentru pregătirea acestor discuții se pot organiza activități specifice de învățare a acestor informații și de conștientizare a valorii lor instrumentale: calendarul zilelor de naștere, jocuri de rol (*Să sunăm la salvare! Să sunăm la pompieri! M-am pierdut de mama!* etc.).

C. Domeniul: Capacități și atitudini în învățare

Inițiativă

21. Are inițiativa unei activități.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la capacitatea copilului de a avea inițiativă în cadrul activităților și jocurilor din grădiniță sau din afara acesteia.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul manifestă adesea inițiativă în realizarea diferitelor activități, iar comentariul trebuie să cuprindă exemple și explicații privind modul în care copilul inițiază o anumită activitate. De exemplu: *Construiește în curte un castel sau alte forme de nisip la nisipar, propune unui coleg la colțul casei un joc de-a doctorul, are inițiativa unui joc sportiv împreună cu alți copii etc.*)
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu manifestă aproape niciodată inițiativă în realizarea diferitelor activități, preferând să realizeze numai activitățile propuse de adult sau de alți colegi.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități din grădiniță; interviul cu părinții sau cu alți membri ai familiei; conversația cu copilul.

Contexte de colectare a informațiilor: Aceste informații vor fi culese în timpul jocurilor liber alese (atât în sala de grupă, cât și în curtea grădiniței), precum și în activitățile de joc de acasă sau în spațiul de joc apropiat casei. Informațiile pot fi culese prin observarea directă a comportamentului copilului, precum și de la părinți sau alți membri ai familiei care petrec timp cu copilul în spații de joacă. Concluzia datelor culese se va completa atunci când informațiile sunt concludente.

Persistență

22. Planifică o activitate din 3-4 pași.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la persistența cu care copilul gândește și duce la bun sfârșit o activitate, la modul în care copilul planifică, anticipează, organizează și efectuează o activitate care cuprinde 3-4 pași.

- Se va bifa răspunsul DA atunci când, în majoritatea situațiilor create în acest sens, copilul își planifică o activitate și o și duce la bun sfârșit. Comentariile vor cuprinde exemple de astfel de activități realizate de copil.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, spre exemplu, în cele mai multe cazuri, copilul își planifică o activitate, dar nu o duce la bun sfârșit. Comentariile vor preciza unde se oprește copilul din activitate sau unde întâmpină dificultăți și vor oferi posibile explicații cu privire la motivele pentru care copilul nu realizează acest item.

Metode de colectare a informațiilor: observarea în cadrul diferitelor activități; conversația cu copilul pentru realizarea unui plan de lucru.

Contexte de colectare a informațiilor: Informațiile vor fi colectate în cadrul a cel puțin 3 tipuri de activități (activități pe domenii experiențiale sau la alegere, activități desfășurate în sala de clasă sau în aer liber etc.) pe care educatoarea(ul) le va valorifica astfel: copilul va fi îndemnat să își aleagă o activitate (de exemplu, realizarea unui desen, construirea unui obiect din diferite părți componente etc.), cu sprijinul adultului va realiza un plan de lucru (*Ce ai vrea să faci? De ce ai avea nevoie? Ce vei face mai întâi? Și apoi? Crezi că ai tot ce îți trebuie? Ai timp suficient?*) și va fi susținut pentru punerea în practică a acestuia.

23. Se concentrează la o activitate 20 de minute, fără supervizare.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul în care copilul reușește să se concentreze asupra unei activități, atunci când este solicitat, și poate să își mențină concentrarea pentru un timp suficient de îndelungat (20 de minute) fără a fi sprijinit de adult. Acest comportament este foarte important pentru debutul școlar cu succes al copilului.
- Comentariile vor face referire la tipuri și exemple de activități la care copilul reușește / nu reușește să se concentreze, la nevoile de sprijin din partea adultului (prin întrebări ajutătoare, încurajări, observații, control etc.).

Metode de colectare a informațiilor: observarea în cadrul activităților din grădiniță.

Contexte de colectare a informațiilor: Informațiile vor fi colectate în cadrul a cât mai multe și mai variate activități didactice din grădiniță, care să răspundă intereselor tuturor copiilor. Observațiile vor fi realizate în diferite momente ale programului zilnic (dimineața, în timpul programului, la finalul programului), pentru a evita aprecierea contextuală a capacității de concentrare a copilului.

24. Revine asupra sarcinii chiar dacă are dificultăți, este întrerupt/ă sau are anumite nemulțumiri.

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la modul în care copil persistă și revine asupra unei sarcini pentru a o finaliza. Este vorba de situațiile în care el începe o activitate (o construcție, un joc, un desen, o sarcină propusă în cadrul unei activități de învățare) și este întrerupt din anumite motive (de exemplu, este solicitat la o altă activitate, timpul de lucru a expirat etc.) sau constată cu nu poate să facă ceea ce i s-a propus ori nu este mulțumit de ceea ce face. Itemul urmărește în ce măsură, în astfel de situații, copilul continuă ceea ce are de făcut sau abandonează sarcina.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când, în cele mai multe cazuri, copilul persistă în rezolvarea unei sarcini de lucru. Comentariile vor cuprinde cel puțin un exemplu de astfel de activități.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, în cele mai multe cazuri, copilul nu persistă în rezolvarea unei sarcini de lucru și nu este de acord să revină asupra rezolvării acesteia, dacă are dificultăți sau este întrerupt. Comentariile vor cuprinde cel puțin un exemplu și vor oferi posibile explicații cu privire la motivele pentru care copilul nu persistă asupra unei sarcini pentru a o finaliza (nu are răbdarea necesară, se demotivează ușor în fața unor dificultăți de rezolvare a unei sarcini etc.).

Metode de colectare a informațiilor: observarea în cadrul activităților din grădiniță și din afara acesteia; conversația individuală sau în grup pentru analiza sarcinilor și a posibilităților alternative de abordare.

Contexte de colectare a informațiilor: Pentru a oferi o imagine generală asupra capacității copilului de a persista în rezolvarea unei sarcini, informațiile vor fi colectate în cadrul mai multor activități didactice din grădiniță (de exemplu, dacă revine asupra rezolvării unei fișe de lucru, a completării unui desen, a unei construcții etc.). De asemenea, pot fi utilizate și informațiile oferite de activități desfășurate în afara grădiniței (de exemplu, sarcinile de joc în aer liber etc.).

Curiozitate

25. Formulează întrebări referitoare la fapte, evenimente, fiinte, lucruri din jur.

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la modul în care copilul manifestă curiozitate și interes față de ceea ce vede și îl înconjoară și exprimă aceasta prin formularea unor întrebări adresate adultului.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul formulează întrebări referitoare la unele fapte, evenimente, ființe sau lucruri din jurul său. Comentariile vor specifica dacă acesta este un comportament obișnuit al copilului, pe care îl manifestă în contexte variate (activități alese, jocuri în aer liber, vizite în comunitate etc.) sau numai în contexte special create cu acest scop (activități de învățare bazate pe observare, explorare, experiment). Se consemnează exemple.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu obișnuiește să formuleze întrebări referitoare la fapte, ființe sau lucruri din jurul său. Comentariile vor menționa situațiile care ar fi putut determina curiozitatea copilului, dar în care aceasta nu s-a manifestat, precum și posibile cauze.

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau în grup pe tema schimbărilor din jur; experimentul (realizarea unor experimente simple pe teme de știință); observarea în cadrul activităților din grădiniță și din afara acesteia.

Contexte de colectare a informațiilor: Informațiile vor fi colectate în cadrul activităților didactice din grădiniță (de exemplu, activități din domeniul experiențial Științe – realizare unor experimente simple, utilizarea calendarului naturii, metoda *Știu/ Vreau să știu/ Am aflat*, urmărirea unor emisiuni de știință, utilizarea unor materiale informative/enciclopedii în domeniu). De asemenea, se va urmări dacă copilul este receptiv la faptele, ființele și lucrurile din jur și în alte contexte decât activitatea didactică (de exemplu, jocurile în aer liber, vizitele în afara grădiniței etc.).

26. Arată satisfacție în descoperirea și discutarea unor noi informații și situații.

Modalitate de completare:

- Acest item urmărește identificarea comportamentelor care exprimă curiozitatea epistemică a copilului și plăcerea satisfacerii dorinței lui de a cunoaște mai mult despre lumea din jur.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul demonstrează, în multe situații, plăcerea de a descoperi și a discuta situații și informații noi din domenii variate sau numai din unele domenii, care îl interesează în mod special. La comentarii se vor oferi exemple concrete de interese ale copilului; de exemplu: jucării specifice (bakuganii, prințesele Disney etc.), anumite personaje din cărți sau desene animate, sport.

- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu manifestă de obicei interes pentru activități noi (chiar dacă se încearcă să fie motivat în acest sens), ci îi plac mai degrabă activitățile repetitive sau pare indiferent și neinteresat de orice tip de activități, oricare ar fi conținutul acestora.

Metode de colectare a informațiilor: observația în cadrul diferitelor activități organizate în grădiniță.

Contexte de colectare a informațiilor: Informațiile vor fi colectate prin observarea copilului în cadrul tuturor activităților din grădiniță, urmărind atitudinile și comportamentele de curiozitate și interes manifestate de copil față de contexte noi de activitate (o temă nouă în curriculum, un opțional nou etc.). Notarea informațiilor se va realiza la finele semestrului sau al anului de grădiniță, iar exemplele vor fi înregistrate ori de câte ori va fi cazul.

Creativitate

27. Inventează jocuri și activități noi.

Modalitate de completare:

- Itemul de referă la inventivitatea și creativitatea copilului în crearea de noi jocuri sau activități prin combinarea de sarcini sau acțiuni, prin crearea de noi personaje/roluri sau utilizarea de obiecte cu scopuri diferite într-un context nou.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul a demonstrat în mai multe situații astfel de comportament și, în acest caz, educatoarea(ul) va oferi cel puțin un exemplu de joc sau activitate inventate/create de copil. De exemplu: copilul inițiază jocul *Sunt Făt-Frumos polițist* sau copilul propune în activitățile în aer liber, jocuri de mișcare și alergare și organizează copiii în acest sens.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu manifestă de obicei comportamentul vizat de item.

Metode de colectare a informațiilor: observarea în cadrul tuturor activităților din grădiniță și din afara acesteia; interviuri cu părinții sau alți adulți care petrec mult timp cu copilul.

Contexte de colectare a informațiilor: Informațiile vor fi colectate de-a lungul activităților didactice din grădiniță sau din afara acesteia, inclusiv în activități create special pentru a pune copilul în situația de „cercetător”/„creator” sau în care comportamentul de inventator s-a manifestat ad-hoc. Un context potrivit pentru identificarea comportamentelor inovative este cel

al jocului liber, îndeosebi cel simbolic, din timpul alocat activităților de jocuri și activităților la alegere.

D. Domeniul: Dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii

Pronunția corectă a sunetelor, a cuvintelor, a propozițiilor

28. Pronunță corect sunetele, cuvintele.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la modul în care copilul pronunță sunetele și cuvintele. La finele grădiniței, mulți copii au încă probleme în a pronunța corect toate sunetele și întâmpină dificultăți la unele cuvinte.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când educatoarea va identifica pronunția corectă a tuturor sunetelor și, în general, a cuvintelor.
- Se va bifa răspunsul NU dacă există la copil sunete care nu sunt încă corect pronunțate, care se confundă sau care lipsesc din vorbirea copilului, iar majoritatea cuvintelor sunt pronunțate greșit. La comentarii vor fi precizate sunetele deficitare și vor fi date exemple de cuvinte care pun probleme de pronunție.

Metode de colectare a informațiilor: observarea pronunției în diferite contexte; utilizarea unei probe simple de limbaj rostit; discuția cu logopedul (unde este cazul).

Contexte de colectare a informațiilor: Culegerea informațiilor care depistează existența unor probleme de pronunție se va face în timpul tuturor activităților din grădiniță. Educatoarea(ul) trebuie să acorde un timp aparte copiilor la care a observat că există probleme de pronunție. Pentru aceștia se va aplica o probă simplă de pronunție, pe parcurs sau la finele semestrului doi din perioada grupei pregătitoare. Proba constă în pronunția sunetelor corespunzătoare literelor alfabetului și cerința este ca ele să fie repetate de copil. Se vor nota sunetele incorect pronunțate, cele care lipsesc din vorbirea copilului sau se confundă cu altele; o atenție aparte trebuie acordată consoanelor surde și sonore (s-z, c-g, t-d, f-v, p-b) și posibilelor confuzii între acestea. Se vor nota sunetele incorecte, cele care se confundă sau cele care lipsesc; la fel se vor evidenția și modul de pronunție a unor cuvinte. Nu se vor lua în considerare problemele firești de pronunție, ezitățile sau oscilațiile, ci doar situațiile în care copilul nu poate pronunța mai mult de 20 de cuvinte (de exemplu, face confuzii între consoanele surde și cele sonore). Dacă

este posibil, educatoarea va discuta cu logopedul despre problemele de pronunție ale anumitor copii.

29. Formulează propoziții în succesiune logică (de exemplu, alcătuieste fraze, mici povestiri etc.).

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul în care copilul reușește să formuleze propoziții, în succesiune logică, repovestind, povestind din experiența proprie sau urmărind imagini dintr-o carte, un desen ori obiectele cu care se joacă.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul demonstrează, în diferite contexte, că este capabil de a alcătui fraze și povestiri scurte. La rubrica Comentarii vor fi oferite aprecieri generale în acest sens (de exemplu, povestește cu plăcere întâmplări din viața proprie, repovestește povești sau inventează povești etc.).
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu are capacitatea de a realiza fraze sau povestiri cu sens, nici cu sprijinul educatoarei. La comentarii vor fi precizate dificultățile pe care le întâmpină copilul.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în timpul jocurilor libere, al convorbirilor cu ceilalți copii; conversația individuală sau de grup cu copiii; realizarea unor sarcini de lucru specifice (povestirea pe o temă dată).

Contexte de colectare a informațiilor: Culegerea informațiilor se va realiza în contexte diferite: în cadrul activităților în care se solicită povestirea – întâlnirea de dimineața, repovestirea sau povestirea după imagini, jocurile și dramatizările la Centrul Căsuța păpușii/Joc de rol, jocurile liber alese, contexte informale în care copilul povestește colegilor săi diferite întâmplări. Educatoarea(ul) va nota în caietul de observații dacă semnalează probleme în modul în care copilul utilizează propozițiile și povestește și va utiliza aceste date pentru comentariile la acest item.

Vocabular

30. Denumeste obiecte sau fiinte care nu se află în câmpul vizual, menționând caracteristicile, utilitatea și apartenența acestora la o anumită categorie.

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la capacitatea copilului de a denumi și prezenta (prin caracteristici, utilitate și apartenență la o anumită categorie) anumite obiecte sau ființe, fără a le avea în față, fapt care verifică totodată și nivelul de formare a reprezentărilor.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul realizează comportamentul vizat de item, iar la comentarii se va specifica dacă copilul răspunde în majoritatea cazurilor adecvat și corect și se vor oferi cel puțin două exemple. De exemplu dacă copilul este întrebat *Ce este o masă?* poate răspunde *Un obiect din bucătărie pe care lucrăm sau mâncăm, făcut din lemn* sau *Ce este un câine?* poate răspunde *Un animal domestic cu patru picioare* etc.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, în majoritatea cazurilor, copilul nu poate preciza caracteristici ale obiectelor sau ființelor, utilitatea sau apartenența la o anumită categorie a acestora. La comentarii se vor da cel puțin două exemple în acest sens.

Metode de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) observă copiii când comunică între ei și înregistrează răspunsurile la întrebări care vizează obiecte și ființe care nu se găsesc în aria vizuală a copilului. Dacă există dubii legate de modul în care copilul răspunde în contexte obișnuite la acest item, se poate folosi o probă specifică în acest sens.

Contexte de colectare a informațiilor: Informațiile vor fi colectate de-a lungul tuturor activităților didactice indiferent de tematică, cu prioritate cele în care este inclus și domeniul experiențial Limbă și comunicare (de exemplu, povestirea de către copil, rezolvarea de ghicitori, completarea unor propoziții, jocuri de tipul *Ce înseamnă cuvântul...* etc.). De asemenea, copilul va fi observat cum realizează comportamentul vizat de item în timpul jocurilor liber alese și al celor de dezvoltare personală.

31. Întrebă ce înseamnă cuvintele necunoscute.

Modalitate de completare:

- Acest item pune în evidență dorința copilului de a cunoaște și de a înțelege cuvinte noi. În general, copiii pun întrebări pentru a-și însuși cuvinte noi și a-și dezvolta vocabularul.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul, în general, întâlnește cuvinte necunoscute (fie în conversații, fie în ascultarea unei povești, povestiri, poezii, cântec, fie în citirea împreună cu un adult a unei enciclopedii etc.) și întreabă ce înseamnă acestea. La comentarii educatoarea(ul) va face unele aprecieri generale, de exemplu: *Copilul este de obicei curios, pune des întrebări și dorește să i se explice ce înseamnă un cuvânt sau altul, atunci când nu-i înțelege semnificația.*

- Se va bifa răspunsul NU atunci când, în general, copilul nu întreabă se înseamnă cuvintele necunoscute, iar la comentarii educatoarea(ul) va preciza ce motive presupune că are copilul pentru a nu fi curios din punctul de vedere al vocabularului. De exemplu: *Deși vorbește corect, copilul, în majoritatea cazurilor, nu întreabă, este tăcut, fie că nu este interesat fie că își găsește singur răspunsurile (înțelege ce înseamnă cuvântul din context) și nu are obiceiul să întrebe.*

Poate exista un comentariu adițional referitor la faptul că deși, în general, copilul nu întreabă semnificația unui cuvânt necunoscut, demonstrează că a înțeles singur semnificația lui și îl utilizează corect în alte contexte.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități.

Contexte de colectare a informațiilor: Pentru a colecta informațiile la acest item, educatoarea(ul) va observa comportamentul copilului la activitățile didactice desfășurate în grădiniță în oricare din domeniile experiențiale, precum și în activitățile de dezvoltare personală. Educatoarea(ul) va crea oportunități pentru manifestarea acestui comportament, introducând progresiv cuvinte necunoscute și încurajând copiii să pună întrebări cu privire la acestea.

Ascultarea poveștilor / Comunicare receptivă

32. Ascultă cu plăcere povești/povestiri (spuse, citite sau înregistrate pe diferite suporturi magnetice).

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la modul în care copilul ascultă poveștile/povestirile spuse, citite sau înregistrate pe diferite suporturi magnetice (casetă audio, CD, înregistrări radio) Prin comportamentele dezvoltate la ascultarea unor povești/povestiri copilul își pregătește atenția, auzul fonematic, voința și motivația pentru activitățile de comunicare.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când educatoarea(ul) a observat că, în mod frecvent, copilul ascultă poveștile cu atenție și interes. Comentariile vor evidenția aprecieri generale, de exemplu: *Copilul, în mod frecvent, este foarte atent la povești și ascultă concentrat, cu plăcere, pune întrebări sau Copilul ascultă cu plăcere povești, dar uneori nu are răbdarea necesară până la final, comportament ce depinde de măsura în care povestea îi stârnește sau nu interesul.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, la majoritatea activităților de ascultare a poveștilor, copilul nu manifestă interes și nu are răbdarea necesară. Comentariul trebuie să precizeze

cauzele presupuse de educatoare, de exemplu: *De cele mai multe ori, copilul dovedește că nu își poate concentra atenția ascultând sau este dezinteresat de majoritatea poveștilor indiferent de conținut, nu are răbdare, este hiperactiv, preferă alte tipuri de activități etc.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul activităților din grădiniță; interviu cu părinții.

Contexte de colectare a informațiilor: Informațiile vor fi colectate în cadrul diferitelor contexte în care educatoarea(ul) va oferi copilului prilejul de a asculta povești (în timpul întâlnirii de dimineață, al activităților pe domenii experiențiale, în timpul momentelor de tranziție dintre activități, la culcare, în timpul activităților în aer liber etc.). De asemenea, informațiile pot fi culese și din discuțiile cu părinții asupra modului cum copilul ascultă poveștile acasă (care poate fi uneori diferit de cel manifestat în grădiniță). Completarea itemului se va face la finele anului de grădiniță.

33. Povestește un eveniment sau o poveste cunoscută, respectând succesiunea evenimentelor.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la modul în care copilul povestește sau repovestește, cu respectarea succesiunii evenimentelor (memorarea și respectarea ordinii logice). Educatoarea(ul) trebuie să aibă în vedere modul în care copilul repovestește (povești care i s-au povestit), dar și cum povestește întâmplări din viața sa.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul știe să povestească o poveste cunoscută sau un fapt din viața sa și respectă succesiunea evenimentelor.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu poate să povestească o poveste cunoscută sau un fapt din viața sa ori le povestește, dar nu respectă succesiunea evenimentelor, nici cu sprijin din partea educatoarei(ului). La comentarii trebuie să se precizeze ce tip de povestire-repovestire caracterizează copilul. De exemplu: *Copilul povestește pe sărite, nu urmează succesiunea evenimentelor sau Povestește cu ușurință fapte din viața sa, dar nu reușește să repovestească o poveste.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului la activitățile de repovestire și povestire din cadrul jocurilor și activităților didactice și a celor liber alese.

Contexte de colectare a informațiilor: Observarea se va realiza în cadrul activităților tematice cu grupa întreagă sau pe grupuri mici, la Centrul Bibliotecă sau în cadrul jocurilor și activităților alese. Vor fi urmărite: povestirea spontană a copilului către educatoare sau către colegi (de

exemplu, *Ce ai făcut în week-end?, Cum ți-ai petrecut vacanța?, Cum ți-ai sărbătorit ziua de naștere?* etc.), povestirile și repovestirile din cadrul activităților didactice. Dacă educatoarea(tul) sesizează anumite particularități, le va nota în caietul de observare pentru a le utiliza la completarea acestui item, care se va face la finele anului de grădiniță.

Conversația / Comunicare expresivă

34. Inițiază o conversație și participă adecvat în conversație cu copii sau cu adulți.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul în care copilul poate iniția și participa adecvat la o conversație cu colegii săi sau cu adulții. A iniția presupune a-l aborda pe celălalt, a propune și a începe o conversație. Participarea adecvată se referă la a-l asculta pe celălalt, a fi atent la ce vorbește celălalt, a răspunde la întrebările puse, a pune întrebări, a încheia corespunzător o conversație.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când comportamentul este demonstrat în mod frecvent, iar la comentarii se va preciza cum. De exemplu: *Copilul demonstrează în cele mai multe cazuri că este un interlocutor care inițiază, conduce și participă la conversație, mai mult de o întrebare și un răspuns.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul întâmpină dificultăți în inițierea unei conversații și în participarea la acesta. De exemplu: *Copilul nu prea vorbește cu ceilalți, e retras, răspunde numai dacă este întrebat sau Copilul inițiază un dialog dar nu reușește să-l continue etc.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în relațiile sale cu ceilalți copii și cu adulții din jur; interviul cu părinții.

Contexte de colectare a informațiilor: Informațiile vor fi culese în cadrul tuturor activităților desfășurate în grădiniță zi de zi, precum și în interacțiunile și cu alți adulți decât cei din grădiniță. Educatoarea(ul) va înregistra dacă există particularități ale conversației copilului cu ceilalți în grădiniță și în afara acesteia, eventuale diferențe între conversațiile cu copii și cele cu adulți și va completa itemul la finalul celui de-al doilea semestru.

35. Folosește formule de politete în vorbirea curentă.

Modalitate de completare:

- Acest item face referire la modul în care copilul utilizează în vorbirea curentă acele cuvinte care exprimă formule de politețe (salutul de dimineață, mulțumesc, te rog, cu plăcere, mă scuzați, pardon, poftă bună etc.).
- Se va bifa răspunsul DA atunci când educatoarea(ul) consideră că, în mod frecvent, copilul demonstrează utilizarea unui vocabular politicos în vorbirea curentă. La rubrica Comentarii se vor preciza cel puțin trei formule de politețe pe care le utilizează copilul în mod frecvent. De exemplu: *Copilul spune buna dimineața și la revedere când vine și când pleacă, spune te rog și mulțumesc etc.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu demonstrează utilizarea în mod frecvent a unui vocabular politicos în vorbirea curentă. La rubrica Comentarii se vor face precizări în acest sens, de exemplu: *Copilul nu spune buna ziua decât când este cu părinții sau spune mulțumesc doar adulților, nu și copiilor.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în diferite activități din grădiniță și din afara acesteia.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va observa comportamentul copilului în relațiile sale cu părinții, cu alți adulți și cu colegii, în diferite momente: la sosirea în grădiniță, în timpul activităților didactice, în timpul activităților de rutină etc. Înregistrarea se va face la finalul anului de grădiniță.

36. Utilizează în vorbire acordul de gen, număr, persoană, timp.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul în care copilul vorbește corect gramatical, prin utilizarea acordului de gen, număr, persoană, timp. Trebuie precizat că la vârsta preșcolară există încă mulți copii care pronunță deficitar cuvinte și propozițiile din perspectiva acordului. În anumite zone geografice, cauza este în modelul din familie sau utilizarea regionalismelor – aspecte care trebuie corectate cu răbdare. Iată de ce atenția către o pronunție corectă gramatical este necesară la finele grădiniței.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când educatoarea(ul) apreciază că, în general, copilul utilizează acordul pentru fiecare din aceste cazuri: gen, număr, persoană, timp. La comentarii se vor face aprecieri generale și vor fi oferite exemple: *Copilul vorbește corect și utilizează, în majoritatea cazurilor, acordul de gen, număr, persoană și timp.* Se pot menționa la comentarii eventuale mici ezitări care încă mai persistă la finalul grădiniței.

- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul, în cele mai multe situații, nu utilizează corect acordul pentru fiecare dintre situații: gen, număr, persoană, timp. Se vor da câteva exemple și, dacă este posibil, se vor face precizări cu privire la cauze, de exemplu: *Copilul nu face încă acordul de număr și timp. A venit de curând la grădiniță. A fost îngrijit de bunici, care nu l-au putut ajuta în acest sens.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în diferite activități.

Contexte de colectare a informațiilor: Informațiile se vor culege în cadrul tuturor activităților desfășurate în grădiniță – prin observarea limbajului verbal al copilului. Înregistrarea itemului se va face numai la finalul grădiniței.

37. Folosește corect adverbele de timp.

Modalitate de completare:

- Itemul vizează încadrarea și orientarea copilul în timp, demonstrată prin utilizarea corectă a adverbilor de timp (azi, mâine, ieri, devreme, târziu, acum). Până la a înțelege semnificația noțiunilor gramaticale, copilul își dezvoltă limbajul prin însușirea spontană a conceptelor care exprimă încadrarea lui în spațiu și timp. Adverbele de timp constituie un instrument necesar în dezvoltarea copilului preșcolar.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când, de obicei, copilul utilizează corect adverbele de timp (azi, mâine, ieri). La comentarii se va preciza dacă copilul cunoaște toate aceste noțiuni și dacă le utilizează adecvat. De exemplu: *În limbajul uzual, copilul utilizează corect, cu mici excepții, reperele de timp ieri, azi, mâine, târziu, devreme, acum.*
- Se va bifa răspunsul NU când copilul întâmpină dificultăți în utilizarea adverbilor de timp și nu face diferența clară între acestea. La comentarii se va preciza ce dificultăți întâmpină copilul în acest sens. De exemplu: *Copilul nu utilizează încă foarte corect adverbul de timp mâine sau Copilul precizează că va merge ieri cu mama în parc.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea asupra limbajului dezvoltat de copil în vorbirea curentă.

Contexte de colectare a informațiilor: Culegerea informațiilor se va realiza în contexte variate ale activităților din grădiniță: în timpul activităților pe domenii experiențiale, al celor de dezvoltare personală și al jocurilor și activităților alese, precum și la sosirea și plecarea copilului din/de la grădiniță.

Premisele citirii / Activitatea cu cartea

38. Demonstrează că este interesat de cărți care prezintă aspecte diferite ale vieții; are un autor preferat; utilizează și păstrează adecvat cartea; este interesat/ă și încearcă să citească singur/ă.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul în care copilul manifestă interes pentru carte și are abilitățile de bază pentru a lucra cu aceasta, ca premise ale citirii.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul realizează toate comportamentele menționate de item: interesul pentru carte (dorește să i se citească, să i se cumpere cărți); autor preferat; utilizarea adecvată a cărții (știe cum să dea paginile, cum să o țină ca să nu o rupă, să nu-i îndoie coperta, paginile); dorința de a citi singur). La rubrica Comentarii se va face referire la interesele specifice ale copilului referitoare la cărți sau la eventuale dificultăți pe care le întâmpină acesta: Exemplu: *Îi place să răsfoiască cărți despre animale, are un autor de povești preferat - Andersen. Știe cum să deschidă o carte, unde este titlul, cum se dau paginile. Încearcă să citească singur uitându-se pe imagini. Cere să i se citească.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu reușește să realizeze măcar trei dintre cele patru aspecte vizate de item, chiar și după activități repetate și cu ajutorul educatoarei(ului). La comentarii se vor preciza dificultățile pe care le întâmpină copilul și eventualele cauze: *Nu îi place să răsfoiască cărți pentru că nu știe cum se utilizează acestea (cum se deschide o carte, cum se dau paginile etc.). Acasă nu are nici o carte, singura activitate cu cartea o are numai la grădiniță.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în realizarea unor sarcini de lucru specifice (activitatea cu cartea); conversația individuală sau de grup cu copiii pe teme specifice (cărți sau autori preferați); interviu cu părinții.

Contexte de colectare a informațiilor: De-a lungul anului pregătitor, educatoarea(ul) va organiza activități variate cu cartea: lectura din cărți variate (cărți de povești, de poezii, de știință); discuții despre cărți, ilustrații sau autori preferați; explorarea de către copii a cărților în bibliotecă, librărie, magazin pentru copii; crearea unor cărți ilustrate împreună cu copiii (de exemplu, *Cartea despre mine, Cartea despre familia mea etc.* sau alte cărți pe tematici propuse de copii). Educatoarea(ul) va observa comportamentul copiilor în diferite astfel de contexte, iar la finalul anului pregătitor va completa itemul.

39. Diferențiază un text în proză de unul în versuri.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul în care copilul este familiarizat cu textul scris și manifestă interes pentru citit. Copilul trebuie să aibă capacitatea de a diferenția un text în proză de unul în versuri atât auditiv (ascultă două astfel de texte și face diferența între proză și poezie), cât și vizual (privește textele scrise și face diferența).
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul face diferența dintre un text în proză și unul în versuri, singur sau cu puțin ajutor din partea educatoarei(ului). La rubrica Comentarii se vor oferi exemple și alte explicații necesare: a ascultat povești și poezii, a răsfoit cărți cu povești și poezii, face diferența auditiv mai ușor decât vizual etc.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu reușește să facă această diferență, chiar și după încercări repetate și după explicații suplimentare din partea educatoarei(ului). Se vor oferi eventuale explicații ale dificultăților pe care le întâmpină copilul (a venit foarte puțin timp la grădiniță, nu știe poezii, nu are obiceiul lucrului cu cartea, nu are sprijin familial în acest sens etc.).

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (lectura unor texte în proză și în versuri și comparația dintre acestea); conversația individuală sau de grup cu copiii pe această temă.

Contexte de colectare a informațiilor: De-a lungul anului pregătitor, educatoarea(ul) va citi copiilor diferite texte în proză și în versuri și va oferi acestora posibilitatea să vadă textul, să vadă cum se citește (se va indica fiecare cuvânt pe măsură ce este citit etc.). Itemul va fi completat la finalul anului pregătitor, după exersarea acestor comportamente în mai multe contexte, în special cu copiii care nu sunt familiarizați cu cartea.

40. Identifică rime ale cuvintelor familiare în jocuri, cântece, poezii.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la auzul fonematic, discriminarea fonetică, respectiv la modul de identificare a diferitelor sunete ale cuvintelor și de realizare a unor construcții similare (construirea de rime).
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul demonstrează că poate construi o serie de rime ale unor cuvinte familiare, în jocuri, cântece sau poezii. Se oferă exemple de rime construite de copil.

- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu reușește să identifice rime ale unor cuvinte, chiar după activități repetate și cu ajutorul educatoarei(ului). La comentarii se vor preciza dificultățile pe care le întâmpină copilul și eventuale cauze (nu are simțul ritmului, nu discriminează bine sunetele, nu își poate concentra atenția, nu îi fac plăcere poeziile sau jocurile cu cuvinte, are un vocabular activ de cuvinte restrâns etc.).

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (jocuri de construire a rimelor).

Contexte de colectare a informațiilor: De-a lungul anului pregătitor, educatoarea(ul) va implica copiii atât în timpul activităților pe domenii experiențiale, cât și al celor de tranziție, în diferite jocuri cu sunete și silabe, va oferi exemple de rime ale unor cuvinte familiare, va încuraja copiii să facă acest exercițiu (*Eu spun căpșună, tu spui bună; Eu spun mare, tu spui sare* etc.); pot fi realizate chiar poezioare scurte cu ajutorul copiilor sau copiii pot fi încurajați să creeze propriile lor poezioare/cântecele scurte și rimate. Rimele construite de fiecare copil vor fi notate, apoi la finalul anului va fi completat itemul.

Premisele citirii / Discriminare fonetică, asociere sunet-literă, mesaj scris-vorbit

41. Poate determina sunetul inițial al unui anumit cuvânt, câte sunete sunt incluse într-un cuvânt.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la capacitatea copilului de discriminare fonetică, respectiv la capacitatea de identificare a diferitelor sunete dintr-un cuvânt.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul, singur sau cu puțin sprijin din partea adultului, poate să identifice corect sunetul inițial al unor cuvinte și poate să spună câte sunete sunt incluse într-un cuvânt simplu (monosilabic sau bisilabic). La comentarii se vor face unele aprecieri generale și se vor da exemple privind ambele aspecte.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, în cele mai multe dintre încercări, nu reușește să identifice corect sunetul inițial al unor cuvinte și nu poate să spună câte sunete sunt incluse într-un cuvânt simplu (monosilabic sau bisilabic). La comentarii se vor preciza dificultățile pe care le întâmpină copilul și eventuale cauze: *Identifică corect sunetul inițial numai dacă este consoană sau Reușește să spună câte sunete sunt într-un cuvânt numai dacă acesta are o singură silabă sau numai dacă numără literele cuvântului scris sau Nu reușește să identifice anumite sunete precum: sau Are dificultăți de a numi sunetul inițial și de a identifica*

sunetele unui cuvânt chiar și monosilabic pentru că are probleme auditive și nu aude foarte bine etc.

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (exerciții de identificare a sunetelor).

Contexte de colectare a informațiilor: De-a lungul anului pregătitor, educatoarea(ul) va implica copiii în diferite jocuri cu sunete: *Cu ce începe cuvântul...? Hai să numărăm când spunem...* sau jocuri muzicale (acestea pot fi organizate și în momentele de tranziție). Itemul va fi completat la finalul anului pregătitor, după mai multe exerciții de exersare, în special cu copiii care au dificultăți în acest sens. Dificultățile majore de discriminare fonetică vor fi aduse la cunoștința părinților.

42. Identifică litere din numele propriu și alte nume/denumiri familiare.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la capacitatea copilului de analiză grafică și la interesul acestuia pentru utilizarea limbajului scris.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul își poate scrie singur numele sau alte cuvinte ori poate identifica cel puțin 2-3 litere din numele său sau din alte cuvinte. La comentarii se vor da exemple de astfel de cuvinte sau litere pe care le cunoaște copilul.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu reușește să își scrie propriul nume sau alte cuvinte familiare sau să identifice literele din numele propriu sau din alte cuvinte familiare. Se vor oferi posibile explicații (nu a fost la grădiniță decât foarte puțin timp etc.).

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (exerciții de identificare a literelor).

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va încuraja copiii să își eticheteze lucrările cu numele propriu (desene, fișe de lucru etc.). În spațiul destinat lucrurilor personale ale copiilor, vor exista etichete cu numele lor. În sala de grupă vor exista locuri etichetate (de exemplu, centrele de activitate), iar la întâlnirea de dimineață vor exista mesaje scrise (cu litere mari/mici de tipar sau litere de mână) sau se vor scrie numele copiilor care, de exemplu, sunt sărbătoriți în acea zi sau... Scopul este acela de a oferi copilului ocazii frecvente de recunoaștere a literelor. De asemenea, și în cadrul diferitelor activități din grădiniță, se vor organiza exerciții de recunoaștere și identificare a diferitelor litere scrise. Itemul va fi completat la finalul anului, pe baza notițelor pe care educatoarea(ul) le-a realizat pe parcurs, cu referire la fiecare copil.

43. Recunoaște litere mari/mici de tipar și le pune în corespondență cu sunetul asociat.

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la capacitatea copilului de a conștientiza limbajul scris și de a realiza corespondența dintre limbajul scris și cel verbal.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul recunoaște majoritatea literelor alfabetului și poate să spună sunetul asociat. La comentarii se vor oferi aprecieri generale sau se vor da exemple de litere pe copilul le recunoaște și pe care le poate pune în corespondență cu sunetul asociat.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu reușește să identifice cel puțin 10 litere sau le identifică, dar nu poate spune sunetul asociat. De exemplu, *La solicitarea educatoarei, a ales corect jetonul cu litera R; întrebat ce literă este R, nu a putut să spună.*

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (exerciții de identificare a literelor și de stabilire a corespondenței cu sunetul asociat).

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va realiza cu copiii exerciții de recunoaștere a diferitelor litere și de asociere literă-sunet: jocuri cu jetoane, cititul din cărțile etc. Itemul va fi completat la finalul anului, pe baza datelor culese din observare de către educatoarea(or), cu referire la fiecare copil.

44. Citește câteva cuvinte/etichete din mediu.

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la capacitatea copilului de analiză fono-grafică, de asociere sunet/literă și la conștientizarea importanței limbajului scris în mediul înconjurător.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul, singur sau cu puțin sprijin din partea adultului, poate să citească cel puțin 2-3 cuvinte și etichete din mediul înconjurător (în sala de grupă, la plimbarea în parc sau în oraș, la o vizită la magazin etc.). Comentariile vor oferi exemple de cuvinte sau etichete citite de copil, precum și contextele în care a realizat acest comportament.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, în cele mai multe dintre încercări, copilul nu reușește să citească cel puțin 2-3 etichete sau cuvinte din mediu.

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (exerciții de citire a unor cuvinte).

Contexte de colectare a informațiilor: În cadrul activităților din grădiniță sau în activitățile din afara acesteia (plimbarea în parc, vizite, spectacole etc.), educatoarea(ul) va oferi copiilor exemple de etichete sau cuvinte simple (taxi, metrou, spital etc.) și va exersa cu aceștia citirea lor. Va explica copiilor importanța mesajului scris (a etichetelor de acest gen) în mediu înconjurător (de exemplu: *Pentru a merge la toaletă, trebuie să știm să citim unde este aceasta*).

45. Utilizează, cu ajutor, jocuri de masă cu litere.

Modalitate de completare:

- Itemul se referă la capacitatea copilului de a utiliza literele pentru a comunica, de a asocia sunetul cu litera, de a opera cu literele pentru a crea cuvinte sau a completa cuvinte etc.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul participă cu plăcere la jocuri de masă cu litere, organizate în mediul grădiniței de către cadrele didactice, reușind să compună sau să completeze cuvinte simple (din 2-4 litere). La comentarii se vor face aprecieri generale și se vor oferi eventuale exemple.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu manifestă interes pentru jocurile cu litere, nu reușește să compună cuvinte (din 2-4 litere) și nici să completeze cuvinte începute, nici cu sprijinul educatoarei(ului).

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (jocuri de masă cu litere: alfabetare, scrabble, cuvinte încrucișate, rebus).

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va organiza diferite jocuri cu litere (jetoane cu litere, litere din plastic, litere cu magneți, litere făcute din plastilină etc.) și va încuraja copiii să participe la acestea, va oferi exemple, va sprijini copiii să exerseze. Itemul va fi completat la finalul anului pregătitor, după mai multe contexte de exersare.

Premisele scrierii

46. Conștientizează faptul că un mesaj se scrie/citește de la stânga spre dreapta, de sus în jos.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la cunoașterea principiilor de bază ale citirii și scrierii: orientare în pagina scrisă (de la stânga la dreapta, de sus în jos).

- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul demonstrează că știe regulile de citire și de scriere a unui mesaj (de la stânga la dreapta, de sus în jos). La comentarii se vor oferi aprecieri generale și exemple.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul demonstrează că nu știe regulile de scriere și de citire a unui mesaj scris, descriindu-se ce anume nu știe să facă.

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în timpul activității cu cartea; realizarea unor sarcini de lucru specifice (exerciții de citire/scriere).

Contexte de colectare a informațiilor: De-a lungul anului pregătitor, educatoarea(ul) va implica copiii în diferite activități cu cartea și le va da acestora posibilitatea de a urmări vizual modul în care ea(el) citește (arată cu degetul cuvintele citite, de unde începe și unde continuă); copiii vor fi încurajați să încerce singur să citească și să scrie. Vor fi încurajate jocuri simbolice sau jocuri de rol în care copiii să utilizeze cartea, fie să citească unui personaj/o jucărie, fie să-și citească reciproc (de exemplu, *E ora culcării. Să citim ursulețului o poveste frumoasă înainte de a adormi*). Itemul va fi completat la finalul anului pregătitor, după mai multe exerciții de acest fel, în special cu copiii care au dificultăți în acest sens.

47. Copiază cuvinte familiare sau data.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la modul în care copilul a început să își însușească deprinderea de scris și poate reda, prin imitație, forme grafice.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul reușește să copieze câteva cuvinte familiare sau data, singur sau cu puțin sprijin din partea educatoarei(ului). La comentarii se vor da exemple de cifre și cuvinte pe care le poate copia copilul și se vor face aprecieri generale (de exemplu, poate copia orice cuvânt sau poate copia cuvinte care conțin în medie 5-6 litere sau copiază doar literele mari de tipar, cele mici de tipar cu dificultate etc.).
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu reușește să copieze cuvinte sau face acest lucru numai cu sprijinul educatoarei și cu eventuale greșeli (de exemplu, sare unele litere, pe altele le copiază inversate etc.).

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (exerciții de copiere a unor cuvinte date).

Contexte de colectare a informațiilor: De-a lungul anului pregătitor, educatoarea(ul) va implica copiii în activități de copiere a unor cuvinte (*Să scriem o felicitare/o scrisoare..., Să scriem un anunț...* etc.) și de analiză a literelor și cifrelor (*Cu ce seamănă? Cum se scriu?*). Se va solicita ca

la fiecare lucrare realizată de copii să își scrie numele și să dateze lucrarea, unele dintre ele fiind incluse în portofoliul copilului. Itemul va fi completat la finalul anului pregătitor.

E. Domeniul: Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii

Cunoașterea formelor

48. Recunoaște forme în obiectele din mediul înconjurător.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la capacitatea copilului de a identifica și recunoaște, în obiectele din mediul înconjurător, diferite forme geometrice (cerc, triunghi, pătrat,). Realizarea acestui item face apel la dezvoltarea percepției și reprezentărilor copilului cu privire la elemente matematice elementare: figurile geometrice.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul, în situații special create sau în contexte întâmplătoare, identifică forme geometrice în diferite obiecte din mediul înconjurător. La rubrica Comentarii se vor oferi o serie de aprecieri generale, precum și exemple pe care le-a formulat copilul, de exemplu: *Soarele este un cerc galben sau Cartea este ca un pătrat*.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, pus în situații specifice, copilul nu reușește să recunoască forme geometrice în obiectele înconjurătoare. Educatoarea(ul) va oferi detalii, cu exemple și cauze, dacă le cunoaște. Exemplu: *Întrebat cu ce seamănă soarele, copilul nu a știut să numească cercul sau Nu cunoaște formele geometrice deoarece nu a fost la grădiniță decât puțin timp sau Deși cunoaște formele geometrice, copilul nu a putut identifica faptul că prăjitura avea formă de pătrat.*

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau de grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va organiza jocuri în care copiii să identifice forme în mediul înconjurător (*Cu ce seamănă...? Moneda este ca un cerc sau ca un pătrat?*) și va nota informații despre fiecare copil în parte. Itemul va fi completat după mai multe astfel de contexte, pe parcursul anului de grădiniță. De asemenea, vor fi luate în considerare contextele informale, neorganizate didactic, în care copilul recunoaște diferite forme în obiectele din jur (de exemplu, într-o plimbare prin parc, copilul spune că salteaua de sărit este ca un pătrat uriaș).

Sortarea și gruparea

49. Sortează obiectele în categorii, clasificându-le și comparându-le în funcție de două criterii.

Modalitate de completare:

- Acest item vizează capacitatea complexă a copilului de a identifica caracteristici comune ale unor obiecte, de a le grupa în funcție de aceste criterii și de a compara grupările făcute. În mod specific, itemul face referire la capacitatea de sortare și grupare în funcție de două criterii (de exemplu, mărime și culoare).
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul, în cele mai multe dintre situațiile create în acest sens, poate să sorteze obiecte în funcție de două criterii și să compare cele două grupări, explicând diferențele dintre acestea sau de ce un obiect face parte dintr-o grupare anume. La rubrica Comentarii se vor oferi o serie de exemple: *Respectând cerința dată, copilul a grupat cu ușurință forme geometrice în două grupe: forme galbene și mari și forme verzi și mici sau Solicitat să realizeze gruparea creioanelor, copilul a realizat două grupe (creioane scurte și roșii, creioane lungi și albastre) sau Grupează colegii după criteriul gen și după culoarea părului, cu puțin sprijin din partea educatoarei(ului).*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, pus în situații specifice, copilul nu reușește poate să sorteze obiecte în funcție de două criterii și să compare cele două grupări. Tot NU se va bifa atunci când copilul reușește să sorteze obiectele numai în funcție de un singur criteriu. Vor fi oferite exemple în acest sens: *Copilul nu a reușit să sorteze formele geometrice după două criterii, nici cu ajutorul educatoarei. A identificat grupele de obiecte după un singur criteriu.*

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru de sortare, clasificare și comparare a unor obiecte.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va organiza activități de sortare și clasificarea a diferitelor obiecte după două criterii. Vor fi realizate observații în cadrul acestor activități, iar completarea itemului se va face după mai multe contexte de exersare oferite fiecărui copil.

50. Descrie și explică de ce anumite obiecte sunt ordonate sau grupate într-un anumit fel.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la capacitatea copilului de a identifica criteriile care stau la baza clasificării unor grupări de obiecte, de a le descrie și a le explica. Astfel, dacă itemul anterior

viza realizarea propriu-zisă a unor operații de grupare și clasificare, aici ne referim la „calea inversă”, complementară de recunoaștere și explicare a unei clasificări deja realizate.

- Se va bifa răspunsul DA numai atunci când copilul, în cele mai multe dintre situațiile create în acest sens, poate să identifice și să prezinte criteriile în funcție de care au fost ordonate sau grupate numite obiecte. La rubrica Comentarii se vor oferi exemple și va preciza dacă copilul s-a descurcat singur sau a avut nevoie de întrebări ajutătoare din partea educatoarei. De exemplu: *Copilul descrie faptul că, pentru a face o salată de fructe, se pun într-un vas numai fructe. Iar în vas sunt mere, portocale, pere etc. pentru că toate sunt fructe.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, la mai multe exerciții de acest fel, copilul nu reușește să explice de ce anumite obiecte au fost ordonate sau grupate într-un anumit fel, chiar dacă a avut și sprijinul educatoarei.

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru de analiză a criteriilor de grupare și ordonare a unor grupări de obiecte.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va organiza activități de analiză a unor grupări și ordonări a diferitelor obiecte. Copilul va fi sprijinit să observe clasificările și să identifice criteriile de grupare (*De ce crezi că aceste obiecte sunt în același grup? De ce crezi că aceste obiecte sunt desenate așa, în această ordine?*). Pentru analiză se vor oferi grupări în funcție de diferite criterii (mărime, culoare, grosime, formă, motive ornamentale etc.), pornind de la premisa că există posibilitatea ca un copil să identifice mai ușor un anumit criteriu de grupare decât altul. Vor fi realizate observări în cadrul acestor activități, iar completarea itemului se va face după mai multe contexte de exersare oferite fiecărui copil.

51. Creează și descrie un pattern (tipar, model, exemplu).

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la capacitatea copilului de a crea și a descrie un pattern (model geometric, ornamental, schema) prin combinarea și repetarea algoritmică a unor forme, obiecte, simboluri. Exemple de pattern-uri ce pot fi dezvoltate cu copiii în grădiniță: diferite construcții din piese geometrice, combinații de forme regulate sau neregulate repetitive, desenarea sau confecționarea de diferite motive ornamentale pentru o serie de obiecte (felicități vase, hăinuțe etc.).
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul, cu ajutorul educatoarei(ului), reușește să creeze un pattern și să îl descrie. La rubrica Comentarii vor fi prezentate o serie de pattern-uri create de copil în cadrul activităților din grădiniță și se vor face precizări dacă a fost sau nu

necesară intervenția și sprijinul adultului . În portofoliul copilului se anexează un exemplu de produs ce ilustrează acest realizarea itemului.

- Se va bifa răspunsul NU atunci când, la mai multe exerciții de acest fel, copilul nu reușește să creeze un pattern și nici să îl descrie, sau nu poate să îl creeze, dar îl poate descrie. La comentarii se vor face precizările specifice: exemple de activități care s-au organizat în acest sens, dificultăți ale copilului, cât a reușit să facă.

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (crearea de pattern-uri) și colectarea produselor pentru a fi introduse în portofoliul copilului.

Contexte de colectare a informațiilor: În cadrul centrului de activitate Artă sau în cel de construcții, la activitățile didactice pe domenii experiențiale sau activitățile de dezvoltare personală – obișnuite sau organizate cu ocazia diferitelor evenimente (serbarea de Crăciun, sărbătorirea unei zile de naștere a unui copil, pregătirea unei serbări a grădiniței etc.) – educatoarea(ul) va organiza activități de creare a unor pattern-uri. Fiecare copil va fi sprijinit să dezvolte astfel de pattern-uri, apoi să le prezinte educatoarei(ului) sau colegilor. Completarea itemului se va face după mai multe contexte de exersare oferite fiecărui copil.

52. Descrie câteva părți ale corpului și câteva organe de simț.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la capacitatea copilului de a cunoaște corpul uman și a înțelege principiile de bază ale funcționării acestuia, ca fundament al construirii identității de sine (din punct de vedere fizic), al descoperirii omului ca parte a lumii vii, în mod general al educației pentru sănătate.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când, în cadrul diferitelor activități organizate în grădiniță, copilul reușește să descrie toate sau câteva părți ale corpului uman și câteva organe de simț. La rubrica Comentarii se va prezenta o apreciere generală și se vor face referiri la eventuale dificultăți (ce părți ale corpului sau ce organe de simț nu știe să numească). De exemplu: *Copilul a prezentat corect toate părțile corpului și a descris majoritatea organelor de simț (limba ne ajută să simțim gustul, cu urechea auzim etc.); nu a știut să spună la ce ne ajută pielea.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu reușește să descrie decât puține părți ale corpului omenesc și organe de simț sau când copilul numește părțile corpului, dar nu știe care sunt organele de simț și la ce folosesc acestea. La comentarii se vor face precizări referitoare la dificultăți pe care le-a întâmpinat copilul în realizarea acestui item.

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau de grup cu copiii pe teme specifice (despre corpul uman).

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) în cadrul diferitelor activități integrate sau pe domenii experiențiale (de exemplu, din cadrul temei „Cine sunt/suntem?”) va solicita identificarea părților corpului uman și descrierea acestora. Se pot utiliza: jocuri senzoriale, observarea unor planșe, răsfoirea unor cărți despre corpul uman, discuții cu medicul grădiniței, mici experimente (exemplu: *Să mâncăm ciocolata. Cum este? Ce ne-a ajutat să ne dăm seama că este dulce?*). Itemul va fi completat după participarea copilului la mai multe astfel de activități.

53. Identifică și face diferența între forme de relief, tipuri de ape.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la cunoașterea de către copil a mediului înconjurător, manifestată prin capacitatea de a observa și a descrie diferite caracteristici ale pământului (forme de relief, ape). Discriminarea dintre aceste aspecte se realizează fie pe baza experienței directe a copilului (a văzut și a observat diferite forme de relief sau tipuri de ape), fie pe baza observării unor substitute (planșe, modele, desene, filmulețe didactice) și a explicațiilor adultului.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când, în cadrul unor activități specifice, copilul realizează comportamentele menționate în general. La rubrica Comentarii se va face referire la eventuale dificultăți pe care le întâmpină copilul. De exemplu: Copilul face diferența dintre munte și șes, pădure și câmpie, râu și lac, ocean și mare.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul, după activități repetate și cu ajutorul educatoarei(ului), tot nu reușește să facă diferența între forme de relief sau ape. La comentarii se vor preciza dificultățile pe care le întâmpină copilul și eventuale cauze, de exemplu: *Nu face diferența dintre tipuri de ape. Nu a văzut niciodată alte forme de relief decât cele specifice locului în care trăiește.*

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau de grup cu copiii pe teme specifice (forme de relief, tipuri de ape); desenul copilului.

Contexte de colectare a informațiilor: În cadrul diverselor activități, educatoarea(ul) va face apel la cunoștințe legate de forme de relief, ape. Copiii pot viziona/observa planșe, imagini, poze, desene, filmulețe didactice pe această temă, iar cu ajutorul educatoarei(ului) pot să discute despre diferențele dintre forme de relief, ape. Un alt context potrivit este realizarea de

desene pe diferite teme în cadrul cărora se urmărește reprezentarea copilului despre formele de relief și ape. Se va face apel la experiența directă a copiilor (*Cum este marea? Ce ape ați văzut când ați fost la munte / la pescuit?* etc.).

Sucesiunea în timp

54. Cunoaște și folosește corect zilele săptămânii în succesiune, știe lunile anului.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la capacitatea copilului de a înțelege și a utiliza corect elementele de bază referitoare la succesiunea timpului: zilele săptămânii, lunile anului.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul realizează ambele aspecte vizate de item, singur sau cu puțin sprijin din partea educatoarei(ului), iar la comentarii se vor da detalii despre ce știe și eventuale dificultăți ușoare de numire, utilizare și succesiune corectă atât a zilelor, cât și a lunilor anului.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul, chiar și cu sprijinul educatoarei(ului), nu reușește fie să numească, fie să utilizeze, fie și să numească și să utilizeze corect zilele săptămânii și lunile anului. Se va preciza exact ce nu știe copilul sau nu poate să facă.

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau de grup cu copiii pe tema dată.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va putea utiliza Întâlnirea de dimineață ca un context foarte potrivit pentru a verifica în ce măsură copilul stăpânește conținutul acestui item. De asemenea, se poate elabora împreună cu copiii un calendar al săptămânii sau un calendar al zilelor de naștere ale copiilor etc.

55. Numește anotimpurile în succesiune și sesizează diferențele dintre vară și iarnă.

Modalitate de completare:

- Acest item se referă la capacitatea copilului de a înțelege elementele de bază referitoare la succesiunea anotimpurilor, de a descrie caracteristicile acestora și diferențele dintre ele.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul realizează ambele aspecte vizate de item, singur sau cu puțin sprijin din partea educatoarei(ului), iar la comentarii se vor da unele detalii despre ce știe și eventuale dificultăți.

- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul, chiar și cu sprijinul educatoarei(ului), nu reușește una dintre cele două abilități: să numească corect anotimpurile sau să numească diferențele cel puțin dintre vară și iarnă.

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau de grup cu copiii pe tema dată.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va organiza activități în care vor fi incluse conținuturi ce fac referire la anotimpuri și caracteristicile acestora. În acest scop se pot utiliza fie povești, poezii, cântece ce fac referire la anotimpuri, fie diferite materiale, precum planșe sau cărți cu anotimpurile, jocuri cu jetoane care prezintă aspecte specifice diferitelor anotimpuri (de tipul *Spune unde se potrivește?*). În cadrul activităților, pentru colectarea de informații specifice, se pot adresa întrebări de tipul: *Cum este vara/iarna? Cum ne îmbrăcăm vara/iarna? Cum ne jucăm vara/iarna? Unde mergem în vacanță vara/iarna?* etc.

Comparația

56. Descrie evenimente, utilizând cuvinte ce indică o comparație.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la capacitatea copilului de a descrie diferite evenimente și acțiuni, realizând o comparație între acestea, care marchează fie o evoluție, fie o schimbare, fie o diferență de calitate sau de durată etc.. Este importantă utilizarea cuvintelor ce indică o comparație (de exemplu, *X este mai... decât Y, astăzi este mai... față de ieri*).
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul, în anumite contexte, reușește să descrie evenimente și să facă comparații. La rubrica Comentarii se vor oferi o serie de exemple de comparații pe care le-a formulat copilul în analiza unor evenimente ori fapte din viața proprie sau a altora: *Astăzi am mâncat mai mult ca ieri* sau *La întrecerea din curte, X a alergat mai repede decât Y*.
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, pus în situații specifice, copilul nu reușește să descrie un eveniment și să utilizeze corespunzător cuvinte ce indică o comparație. Educatoarea(ul) va oferi detalii cu privire la dificultățile pe care le are copilul și posibilele cauze ale acestora, de exemplu: *Copilul nu reușește să facă comparații între două evenimente sau fapte sau Copilul descrie o întâmplare dintr-o zi de grădiniță, dar nu știe să o compare cu zilele anterioare*.

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau de grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: În cadrul activităților didactice din grădiniță, educatoarea(ul) va crea unele situații specifice și va discuta cu copiii, individual sau în grupuri mici, despre evenimente din viața proprie sau a altora (grădiniță, familie, stradă etc.). Fiecare copil va fi stimulat să descrie aceste evenimente și să stabilească unele comparații: *Ce s-a întâmplat...? Cum a fost... față de...? Astăzi a fost mai... față de ieri?* Itemul va fi completat la finalul anului, după mai multe contexte în care fiecare copil va avea ocazii de analiză și comparare.

57. Descrie și compară nevoile de bază ale ființelor vii.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la capacitatea copilului de a compara aspecte ale viețuitoarelor din mediul înconjurător. Comparația are ca reper nevoile de bază ale ființelor vii (mediul de viață, condiții de viață, hrană, somn etc.)
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul, cu sprijinul educatoarei(ului), realizează descrieri ale unor ființe vii din perspectiva nevoilor de bază ale acestora și stabilește o serie de comparații între acestea. La rubrica Comentarii se vor oferi o serie de exemple de comparații pe care le-a formulat copilul în analiza unor ființe vii: *Ursul trăiește în pădure, iar balena în apă sau Vacile și căprioarele mănâncă iarbă, dar vacile trăiesc pe lângă casa omului (sunt animale domestice) și căprioarele în pădure (sunt animale sălbatice).*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, pus în situații specifice, copilul nu reușește să descrie și să compare nevoile de bază ale unor ființe vii. Educatoarea(ul) va oferi detalii cu privire la dificultățile pe care le are copilul în acest sens.

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau de grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: În cadrul activităților din grădiniță, educatoarea(ul) va crea unele contexte de învățare favorabile observării, înregistrării de date specifice acestui item: jocuri simbolice care au ca personaje diferite viețuitoare, jocuri de corespondență a unor imagini/jetoane ce reprezintă medii de viață și diferite ființe vii, realizarea unor colaje, desene ce fac referire la nevoile de bază ale viețuitoarelor, vizionarea unor filme, analiza unor planșe sau cărți cu imagini despre modul de viață al diferitelor animale sau plante, vizite la grădina zoologică sau la cea botanică etc. Pe baza acestora se va discuta cu copiii, individual sau în grupuri mici. De asemenea, educatoarea(ul) va încerca să valorifice experiența de viață a copiilor (animale care trăiesc în curtea familiei, animale văzute la grădina zoologică, plante îngrijite în casă etc.).

58. Compară evenimente și personaje din povești.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la capacitatea copilului de a compara diferite realități (evenimente, acțiuni, personaje) și de a observa asemănările și diferențele între acestea. Acest aspect este important în procesul de învățare școlară și trebuie exersat cu copilul de mai multe ori, până ce acesta reușește să identifice asemănări și deosebiri între fapte sau personaje.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când, la solicitarea educatoarei(ului) sau în diferite alte contexte, face comparații între evenimente, acțiuni sau personaje din povești, stabilind asemănări și deosebiri. La rubrica Comentarii se vor oferi o serie de exemple în acest sens, de exemplu: *Comparând pe Prâslea cel Voinic cu Făt Frumos, copilul afirmă că aceștia sunt la fel de viteji ori că primul este mai viteaz decât celălalt sau Copilul afirmă că fata moșneagului este diferită de fata babei, prima fiind bună și harnică, iar cealaltă rea și leneșă.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, pus în situații specifice, copilul nu reușește să realizeze comparații între diferite aspecte din povești. Comentariul poate face referire la exemple concrete: *Copilul nu reușește să stabilească nici un fel de asemănare sau deosebire între două personaje din povești sau Copilul spune că Alba ca Zăpada este diferită de regina, mama vitregă, dar nu reușește să arate prin ce se deosebesc aceste două personaje.*

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau de grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va crea unele situații specifice, de analiză și discuții despre evenimente și personaje de poveste preferate de copii. Discuțiile vor avea la bază un set de întrebări de genul : *Dar cu cine mai seamănă....?, Cum este... față de...? Dar în ce poveste s-a mai întâmplat....?* Itemul va fi completat după cel puțin trei exerciții de comparare, cu diverse tipuri de povestiri (din cărți, din realitate).

59. Explică faptul că o persoană este aceeași, chiar dacă este costumată, poartă mască sau este machiată.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la un aspect al dezvoltării gândirii logice a copilului: capacitatea de a compara și de a recunoaște permanența sub diferite aspecte. Aceasta se dezvoltă treptat, de la conștientizarea faptului că persoanele și obiectele există și după ce nu se mai văd (la vârstele mici) până la conștientizarea faptului că o persoană rămâne aceeași chiar dacă are

diferite “fețe”, înfățișări (costume, măști, machiaje). Acest lucru este important pentru copil pentru a percepe și a înțelege în mod adecvat realitatea (de exemplu, o persoană cu o mască de dragon nu se transformă într-un dragon adevărat etc.).

- Se va bifa răspunsul DA atunci când, pus în situații specifice, copilul înțelege și explică faptul că o persoană rămâne aceeași chiar dacă are diferite “fețe”. Comentariul poate cuprinde exemple de astfel de contexte, de exemplu: *Copilul e explicat faptul că lupul de la piesa văzută la teatrul de păpuși este un actor costumat, nu e un lup real sau Copilul a înțeles faptul că, în povestea pusă în scenă la grădiniță, același copil poate juca mai multe roluri.*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când, pus în situații specifice, copilul nu înțelege că o persoană rămâne aceeași chiar dacă are diferite “fețe”. Comentariul poate face referire la exemple concrete: *Copilul a plâns la piesa de teatru de frica lupului, crezând că acest personaj este un lup real.*

Metode de colectare a informațiilor: observarea copilului în cadrul diferitelor activități organizate în acest sens.

Contexte de colectare a informațiilor: Comportamentul copilului vizat de acest item poate fi observat în contexte special create în acest sens. Astfel, educatoarea(ul) va colecta datele prin observarea în timpul unor activități specifice: vizionarea unor piese de teatru, organizarea în grădiniță a unor jocuri simbolice și dramatizări (cu costume, măști etc.) în care copiii joacă roluri diferite. Unele informații pot fi culese și de la părinți sau de alți membrii ai familiei (de exemplu, copilul plânge la anumite piese de teatru sau se sperie atunci când cineva din familie se costumează într-un anumit fel, îi este frică de măști, nu îi place să fie pictat pe față pentru că îi este frică de noua lui „față” etc.).

Numărarea / Ordonarea

60. Cunoaște ordinea numerelor până la 20.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la capacitatea copilului de cunoaștere a numerelor și a ordinii numerelor în intervalul 0-20, ca reprezentări matematice de bază ce vor fi fundamentale în perioada preabecedară.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când demonstrează că știe ordinea numerelor până la 20 (ce număr urmează după..., ce număr este înainte de...), fără greșeli și fără sprijinul adultului.

- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul demonstrează că nu știe ordinea numerelor până la 20 sau o poate reda numai cu sprijin din partea adultului. La comentarii se vor oferi detalii cu privire la dificultățile întâmpinate de copil sau de limitele în care poate număra (de exemplu, Știe să numere până la 10).

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea(ul) va oferi în timpul diferitelor tipuri de activități oportunități de ordonare a numerelor până la 20. De exemplu, se pot numerota cărțile din bibliotecă și se pot ordona pe raft sau se pot numerota scăunelele și așeza în ordine fie în semicerc, fie la măsuțe. Educatoarea(ul) va verifica, prin întrebări ajutătoare, măsura în care copilul cunoaște ordinea numerelor până la 20: *Ce număr vine după 13? 16 este mai mare sau mai mic decât 12? Care sunt vecinii lui 11?* etc.

61. Numără cu ușurință până la 20 și din 10 în 10 până la 100.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la capacitatea copilului de cunoaștere a numerelor și a numerației, ca reprezentări matematice de bază ce vor fi fundamentale în perioada preabecedară. Itemul vizează doar numărarea crescătoare.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul poate să realizeze ambele sarcini vizate de item. La comentarii se vor oferi detalii cu privire la eventuale dificultăți ale copilului (are nevoie de puțin sprijin din partea educatoarei etc.).
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu poate să numere corect până la 20 și din 10 în 10 până la 100 sau realizează numai o singură sarcină din cele două vizate de item. La comentarii se vor oferi detalii cu privire la dificultățile întâmpinate de copil. De exemplu: *Copilul poate număra cu ușurință din 10 în 10, dar întâmpină dificultăți în numărarea de la 11 la 20.*

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (numărarea până la 20, numărarea din 10 în 10 până la 100).

Contexte de colectare a informațiilor: Se vor crea contexte adecvate de observare a modului de performare a acestui item în cadrul tuturor tipurilor de activități și jocuri: numărarea unor obiecte desenate, numărarea unor obiecte din realitate (monede, jucării, jetoane, creioane, colegii de grupă etc.), numărarea copiilor din sala de grupă etc. Completarea itemului se va realiza pe baza datelor culese prin observare spre finalul anului pregătitor de grădiniță, lăsând

astfel timp suficient copilului pentru exersarea numărării și pentru recuperarea diferitelor dificultăți.

Cauzalitatea

62. Participă în experimente simple, discută și formulează concluzii, generalizări, descoperă relații de cauzalitate.

Modalitate de completare:

- Itemul face referire la exersarea capacității de cunoaște și înțelege lumea prin utilizarea de metode specifice pentru investigarea mediului înconjurător (realizarea unor experimente simple, analiza rezultatelor și identificarea cauzelor etc.) și stabilirea de relații între obiecte, evenimente, fapte, acțiuni. Astfel, copilul este pus în situația unui mic explorator al lumii înconjurătoare, pentru a înțelege și „a cerceta în direct” diferite fenomene și cauzele acestora.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul demonstrează interes și un comportament activ în realizarea și analizarea diferitelor experimente organizate în cadrul grădiniței. La comentarii se vor oferi detalii cu privire la experimentele la care a participat copilul sau le-a inițiat, interesele sale de explorator, întrebări pe care le-a pus și răspunsuri pe care le-a formulat, generalizări făcute în baza experimentului încercat în sala de grupă și a experienței lui personale etc. Exemplu: *I-a plăcut experimentul cu topirea zahărului în apă. A spus că același lucru se întâmplă atunci când mama face prăjituri acasă sau când pune zahăr în ceai (alt lichid).*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu a arătat interes pentru participarea la experimente simple sau a participat la acestea, dar nu a dorit să se implice în analizarea lor.

Metode de colectare a informațiilor: realizarea unor sarcini de lucru specifice (experimente simple: topirea zahărului/sării în apă, topirea zăpezii, scufundarea de obiecte, magnetismul, colorarea apei etc.).

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea va organiza îndeosebi în cadrul activităților de la centru de învățare Științe, diferite experimente simple. Copiii vor fi implicați în realizarea acestora și analizarea lor, prin întrebări ajutătoare: *Ce crezi că se va întâmpla dacă...? Ce s-a întâmplat? Unde a dispărut...? Cum este la gust? De ce crezi că s-a întâmplat așa ceva? Crezi că același lucru se va întâmpla dacă amestecăm...?* etc.

Utilizarea tehnologiei

63. Este conștient de existența tehnologiei și a modului în care aceasta îmbunătățește și afectează viața.

Modalitate de completare:

- Tehnologia este unul dintre elementele caracteristice lumii contemporane. Itemul face referire la capacitatea copilului de a înțelege acest aspect specific mediului în care trăiește. Conștientizarea importanței și a efectelor tehnologiei (pozitive și negative) asupra vieții sale, dar și la nivel general, constituie premisă a dezvoltării unui stil de viață activ, eficient, sănătos și ecologic.
- Se va bifa răspunsul DA atunci când copilul demonstrează că a înțeles faptul că tehnologia, sub diferite aspecte ale sale, este prezentă în viața proprie și a societății, că are un impact pozitiv, dar presupune și unele riscuri asupra vieților noastre. La rubrica Comentarii vor fi oferite exemple: *Copilul a dat exemple privind prezența tehnologiei în viața sa: mașina familiei, calculatorul, robotul de bucătărie, telefonul mobil etc. A explicat la ce folosește mașina (ușurează deplasarea), dar și ce riscuri aduce (pericolul accidentelor, poluarea).*
- Se va bifa răspunsul NU atunci când copilul nu arată că a conștientizat prezența tehnologiei și nici efectele acesteia sau acceptă tehnologia ca o prezență permanentă, dar nu cunoaște și riscurile pe care le presupune utilizarea ei. Vor fi oferite exemple: *Copilul apreciază în mod deosebit faptul că are calculator. Nu crede că acesta ar aduce un risc în viața sa.*

Metode de colectare a informațiilor: conversația individuală sau de grup cu copiii.

Contexte de colectare a informațiilor: Educatoarea va organiza diferite discuții cu copiii pe tema tehnologiei și efectelor acesteia pentru viața omului. Exemplele vor porni de la tehnologia prezentă în viața copiilor: televizor, telefon mobil, calculator, autoturismul și mijloacele de transport în comun, aparatura de la bucătărie etc.). Aceste discuții pot fi purtate atât în cadrul activităților pe domenii experiențiale și al celorlalte tipuri de activități, cât și în diferite alte contexte (*Mergem în parc cu mașina? Ce ar fi dacă am merge pe jos? Ce am pierde? Ce am câștiga?*).

Partea a IV-a. Recomandări pentru cadre didactice și pentru părinți privind utilizarea rezultatelor IEDC

Am aplicat instrumentul IEDC. Ce facem cu rezultatele, cui folosesc și pentru ce? Pentru a răspunde unor astfel de interogații, capitol de față prezintă o serie de **avantaje** pe care le aduce IEDC pentru actorii educaționali – educatoare(or), învățătoare(or), părinți – și un set de **recomandări** pentru aceste categorii referitoare la utilizarea acestui instrument.

Ce avantaje aduce IEDC pentru actorii educaționali? IDEC va oferi acestora un tablou sintetic concret referitor la cunoștințele, deprinderile și atitudinile fiecărui copil, în toate domeniile de dezvoltare a acestuia. Pe lângă aceasta, în mod concret:

- Prin completarea și utilizarea rezultatelor IEDC, cadrul didactic din grădiniță:
 - va avea un instrument de autoevaluare, care îi oferă un feed-back asupra eficienței propriei activități didactice;
 - va avea un sistem de referință pentru ameliorarea activității viitoare, cu alte generații de copii din grădiniță.
- Prin utilizarea rezultatelor IEDC, cadrul didactic din ciclul primar:
 - va avea un sistem de referință pentru dezvoltarea unei abordări personalizate a activității didactice, care să ofere sprijin și intervenții ameliorative adecvate nevoilor și intereselor fiecărui copil.
- Prin utilizarea rezultatelor IEDC, părinții:
 - vor ști în ce domenii trebuie să asigure sprijin suplimentar pentru dezvoltarea propriului copil.

Care sunt recomandările de utilizare a rezultatelor IEDC pentru actorii educaționali?

Prezentarea acestor recomandări este organizată pe cele cinci domenii de dezvoltare.

A. Domeniul: Dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei personale

■ pentru învățătoare(ori)

Informațiile înregistrate în acest domeniu de dezvoltare oferă învățătoarei(ului) date importante privind dezvoltarea fizică, dezvoltarea senzorială, autonomia în igiena personală, modul în care copilul se comportă în contexte dificile. Pornind de la aceste date se pot identifica punctele forte ale copilului, obstacolele și dificultățile copilului în cadrul acestui domeniu de dezvoltare – aspecte pe care învățătoarea(ul) se poate baza și pe baza cărora poate construi demersurile de dezvoltare viitoare.

Învățătoarea(rul) se familiarizează cu opțiunile dar și problemele de **mișcare, alergare** ale copilului sau cu particularitățile lui în alegerea diferitelor forme de activități fizice: **jocurile de mișcare, alergarea, sportul, dansul**. Informații privind frecventarea unor astfel de activități încă din perioada preșcolară sunt utile pentru a înțelege copilul și dezvoltarea lui fizică, dar și pentru a continua și încuraja anumite aptitudini și orientări. De exemplu, dacă copilul a început activități de atletism sau a urmat un curs de dans, e firesc să fie dezvoltate activități de continuare. Pot exista și cazuri în care copilul nu poate să participe la anumite activități fizice, lucru de care trebuie, la fel, să țină seama învățătoarea(ul).

Pentru învățătoare(or) informațiile legate de limitări și probleme ale **simțurilor** sunt utile în identificarea modului de cunoaștere și învățare a copiilor, identificarea particularităților personale, stilul de învățare și ritmul fiecărui copil. Antrenarea simțurilor se realizează tot prin joc și aduce după sine o îmbogățire a informațiilor și o implicare mai profundă în procesul învățării

Informațiile din acest domeniu sunt relevante și pentru modul cum copilul se va descurca singur, cum se va integra în grup, cum va conviețui civilizată și va respecta regulile sănătății. Dacă se evidențiază că sunt unele probleme referitoare la modul în care copilul **se îmbracă și se dezbracă**, învățătoarea(ul) va pune accent pe exercițiile necesare învățării acestor

comportamente. De exemplu, jocurile și exercițiile de îmbrăcare sau de legare a șireturilor pot fi un prilej pentru toți copiii de a se iniția sau de a-și perfecționa acest comportament.

Informații utile sunt și cele legate de **igienă și independență** pentru că pornind de la acestea se poate face planul activităților specifice din învățământul primar. Pe lângă activitățile necesare de învățare a regulilor de comportare și de circulație pe stradă, se simte nevoie să învățăm copii și cum să reacționeze în **situații dificile**, să identifice pericolele și să apeleze la adulți pentru a le înlătura. Astfel, este de recomandat ca învățătoarea(ul) să utilizeze jocuri de rol în care să precizeze copiilor importanța normelor de igienă și a comportamentelor adecvate în spațiile publice și pe stradă.

■ pentru părinți

Părinții sunt solicitați să colaboreze la strângerea informațiilor privind mai multe aspecte ale acestui domeniu. Pentru ei datele sunt importante nu numai pentru a cunoaște mai bine particularitățile copilului lor, dar și pentru a înțelege tot mai bine, pas cu pas, rolul pe care îl joacă familia pentru **dezvoltarea fizică, senzorială** și pentru **siguranța și autonomia** copilului lor. Colaborând în culegerea informațiilor, părinții și educatoarea(ul) pot sprijini mai bine copilul și îi pot asigura un start bun pentru școală.

Pentru fiecare aspect, informațiile culese pot oferi părinților date necesare în sprijinirea copilului lor. Astfel, datele privind **mișcarea, alergarea, alegerea activităților fizice** preferate, **implicarea simțurilor** în cunoaștere constituie puncte de plecare în a înțelege mai bine și a cunoaște copilul din perspectiva dezvoltării fizice, a sănătății și a igienei personale. Părinții pot să exerseze acasă cu copilul acele comportamente pe care educatoarea(ul) le-a identificat ca fiind necesar de dezvoltat și îl pot sprijini adecvat, prin demersuri (educaționale, de sănătate etc.) complementare cu cele ale grădiniței și ale școlii.

Un element important care apare la acest domeniu de dezvoltare este **independența fizică** a copilului: modul cum el se descurcă pe stradă, în locuri publice, cum se apară în situații dificile și cum știe să facă apel la adult. Părinții pot afla că mai este de lucru pentru a lăsa copilul singur să traverseze, dar că acest comportament este necesar și trebuie învățat împreună cu ei. La fel și comportamentele din locuri publice. Chiar faptul că află și oferă informații despre modul cum copilul se comportă când este răcit ori când tușește sau cum reacționează la situații dificile

constituie o punte de legătură cu educația în familie și un bun prilej de meditație și acțiune pentru părinți.

B. Domeniul: Dezvoltarea socio-emoțională

■ pentru învățătoare(ori)

Informațiile oferite de acest domeniu de dezvoltare sunt extrem de utile pentru asigurarea bazelor învățării școlare individuale, dar și pentru socializare și pentru constituirea sintonității clasei de elevi.

Pornind de la modul în care copilul **interacționează cu adulții și cu colegii săi**, învățătorul va putea să antreneze și să selecționeze acele activități care sprijină colaborarea, cooperare și interacțiunea tuturor elevilor. De asemenea informațiile privind interacțiunile copilului pot să ajute selecționarea unor elevi pentru a-i sprijini pe alții și pentru a încuraja relațiile și participarea tuturor în comunitate/grup.

Aspectele legate de **respectarea normelor și asumarea responsabilităților** vor fi utile pentru crearea grupului clasei și pentru dezvoltarea unității acesteia. În mod particular, pentru fiecare copil aspectul privind asumarea responsabilităților este o construcție la care activitățile școlare pot contribui efectiv, dacă sunt respectate particularitățile fiecăruia și dacă se păstrează o echitate în distribuirea sarcinilor.

Deosebit de importante sunt și datele privind **exprimarea/gestionarea emoțiilor** la fiecare copil. Informațiile primite de învățătoare(or) vor putea fi utilizate pentru a sprijini și stimula copilul privind aspectele vulnerabile, dar și pentru a respecta particularitățile individuale și potențialul de dezvoltare al acestuia.

Aspectele legate de **înțelegerea schimbărilor și acceptarea diversității** constituie informații necesare atât în învățarea individuală, cât și pentru o bună integrare școlară și pentru dezvoltarea relațiilor din interiorul clasei. Cadrul didactic va ști, astfel, ce activități să proiecteze pentru a sprijini procesul de cunoaștere, înțelegere, acceptare și colaborare în cadrul grupului pentru promovarea principiului diversității.

Un aspect necesar învățătorului este și modul în care copilul **cunoaște și utilizează datele sale de identificare**. Pe de o parte, cunoașterea acestor date are valoare instrumentală (sunt absolut necesare în diferite contexte sociale), pe de altă parte, construirea identității personale presupune un proces care începe din primii ani și se elaborează legat inclusiv de aceste informații ce dau încredere și siguranță copilului.

■ pentru părinți

Părinții au un rol important în culegerea informațiilor din acest domeniu de dezvoltare. Pentru că manifestările și comportamentele copiilor din sfera socio-emoțională pot varia în funcție de diferite contexte (la grădiniță, acasă, la locul de joacă, pe stradă etc.), o serie de informații vor fi solicitate părinților. Culegerea lor are un dublu rol: evidențiază dezvoltarea copilului din perspectiva socială și emoțională, dar, în același timp, atrage atenția asupra importanței interacțiunilor cu copilul în mediul familial.

Interacțiunile cu adulții demonstrează, de multe ori, cum a fost învățat copilul acasă să răspundă, să întrebe, să fie ascultat și să fie întrebat. La școală, aceste relații sunt tot mai importante și mai complexe, iar pregătirea copilului pentru acest aspect este foarte importantă. Modul în care părinții ascultă copilul, felul cum răspund nevoilor lui este important pentru formarea acestuia. De asemenea, prin aceste informații se atrage atenția asupra răspunsurilor emoționale ale copilului, care se construiesc pas cu pas și care au nevoie de acceptarea și înțelegerea adultului. Manifestările copilului sunt de multe ori determinate de imitarea comportamentelor adultului sau de răspunsul acestuia la anumite cerințe ale copilului.

Interacțiunile cu alți copii pot fi determinate și de felul în care copilul învață acasă să se poarte cu frații și/sau surorile, cu copiii din vecinătate sau din parcul cartierului. Pornind de la acest tip de interacțiuni, fiecare copil va învăța la școală să coopereze, să colaboreze cu colegii săi, să își caute prieteni sau să se opteze să fie mereu numai în competiție.

Aspectele legate de însușirea unor **strategii de rezolvare a conflictelor** fără reacții agresive, precum și **însușirea normelor** necesare fiecărei activități sunt ale elemente valoroase pe care părinții le pot afla din aceste informații. Cunoscându-le, părinții pot contribui la formarea acestor deprinderi de comportament prin activitățile de zi cu zi, din mediul familial. La intrarea

În clasa I, pentru asigurarea premiselor unei integrări școlare reușite, copiii au nevoie de toate aceste aspecte care țin de dezvoltarea socio-emoțională.

Părinții pot învăța copilul **să își asume responsabilități** dacă îl solicită, în limitele în care acesta poate răspunde, cu sarcini ușoare ce îl ajută să se simtă util și să învețe ce poate face.

Sesizarea **elementelor comune** cu ceilalți copii și **construirea propriei identități** constituie pentru copii o necesitate la intrarea în școală. Părinții vor utiliza aceste informații pentru a încuraja interacțiunile pozitive ale copiilor lor cu ceilalți copii în alte spații decât grădinița sau școala, precum și pentru a-i sprijini să cunoască cine sunt și să aibă încredere în identitatea lor.

C. Domeniul: Capacități și atitudini în învățare

■ pentru învățătoare(ori)

Acest domeniu de dezvoltare oferă pentru învățători tabloul unor aspecte foarte importante ce susțin procesul de învățare și pot asigura un start bun școlar: inițiativa, persistența, curiozitatea, creativitatea. Fiecare aspect, detaliat în itemi specifici și caracterizat de comportamentele pe care copilul le manifestă în mod frecvent, oferă premisele necesare procesului de învățare școlară (inițiere de activități, organizare, stabilitate, finalizare a activităților, interes, curiozitate, creativitate). De la modul în care inițiază, încep, se focalizează și finalizează o activitate la curiozitatea epistemică și creativitate – toate aceste comportamente oferă informații utile despre felul cum copilul poate fi stimulat și sprijinit în abordarea învățării școlare. Cunoscând caracteristicile copilului, precum și nevoile lui specifice în cadrul acestui domeniu de dezvoltare, învățătoarea(ul) poate aprecia, pe de o parte, ce nevoi de susținere are fiecare copil pentru a-i stimula interesul și curiozitatea și, pe de altă parte, ce interese specifice are pentru a le utiliza în dezvoltarea persistenței în activitate.

Dacă, de exemplu, copilul demonstrează dificultăți de **concentrare** timp de 20 minute, învățătoarea(ul) va apela la acele activități și metode care trezesc interesul copilului și va exersa prelungirea timpului de finalizare a unei sarcini de lucru. Aceste exerciții se pot face și împreună cu părinții, întrucât aceștia pot să sprijine dezvoltarea capacității de concentrare a atenției prin organizarea timpului și a efortului în realizarea temelor pentru acasă.

La fel, informațiile legate de **inițiativă**, de **curiozitate** și **creativitate** sunt importante pentru că atrag atenția asupra deschiderii spre cunoaștere a copilului, asupra libertății lui de exprimare prin joc și, de multe ori, pot oferi semnale de alarmă privind oportunitățile și ocaziile limitate de învățare la care au fost expuși copiii de către adulții din jurul lui până la intrarea la școală. Astfel, eventualele probleme semnalate sunt prilej de oferire a sprijinului personalizat și de organizarea diferențiată a programului școlar.

■ pentru părinți

Comportamentul copilului poate fi diferit la grădiniță față de comportamentul de acasă. Astfel, **părinții pot oferi informații** referitoare la diferite aspecte vizate de acest domeniu de dezvoltare: modul în care copilul are inițiativă și pune în practică activități; cum și cât se concentrează acasă pentru realizarea anumitor activități; cum reușește să finalizeze acele acțiuni care îi fac plăcere; cât de curios este și cum își exprimă creativitatea, îndeosebi în joc. Colaborarea cu educatoarea este utilă pentru aflarea acestor informații referitoare la capacitățile care sunt esențiale pentru programul și învățarea școlară.

De asemenea, părinții au un rol important în **exersarea capacităților și atitudinilor în învățare** care necesită mai multă atenție. Pentru a începe bine școala, copilul trebuie încurajat în toate aspectele menționate mai sus, care sunt factori de susținere a învățării nu doar în școală, ci pe tot parcursul vieții. Rolul părinților este deosebit de important. În primul rând, ei trebuie să acorde atenție modului în care copilul se joacă acasă (Cu ce se joacă? De-a ce se joacă? Cât timp se joacă?), cum continuă anumite activități de la grădiniță (desen, colaje, construcții etc.), dar și ce anume le trezește interesul sau le face plăcere, ce anume îi stimulează pentru a-și concentra atenția etc.

Apoi, e de dorit ca părinții să se joace împreună cu copiii, să observe dacă au inițiative, care sunt acestea, ce le trezește curiozitatea, ce inventează în cadrul jocurilor și să-i încurajeze și stimuleze în acest sens. De exemplu, dacă copilul nu are suficientă răbdare și nu reușește să se concentreze 20 de minute la o activitate, părintele îl poate încuraja acasă să își dezvolte acest comportament prin antrenarea lui în acele activități care îi fac plăcere. Pornind de la acestea, pas cu pas, timpul de concentrare se va transfera și la alte activități.

Este necesar ca părinții să accepte și să răspundă la întrebările copilului pentru ca astfel să încurajeze curiozitatea, dorința lui de acțiune, cercetare, explorare și experimentare. Creativitatea copilului poate fi de multe ori observată acasă, în modul în care se joacă cu frații mai mici sau mai mari, în felul în care își aranjează camera sau obiectele personale etc., iar aceste informații ajută pentru a construi profilul copilului și pentru a identifica modalitățile adecvate de stimulare a acestuia în mediul familial.

D. Domeniul: Dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii

■ pentru învățătoare(ori)

Acest domeniu constituie un domeniu extrem de important pentru integrarea școlară a copilului. Sunt precizate șapte aspecte: pronunția corectă a sunetelor și cuvintelor, vocabularul, comunicarea receptivă, comunicarea expresivă, premisele citirii prin activitatea cu cartea, premisele citirii prin discriminarea fonetică, asociere sunet-literă și mesaj scris-citit, premisele scrierii. Pentru fiecare aspect sunt prezentați mai mulți itemi care construiesc profilul dezvoltării copilului la acest domeniu. Premisele însușirii instrumentelor necesare învățării școlare sunt precizate prin itemi, care detaliază aspectele menționate.

Pornind de la informațiile oferite de profilului de dezvoltare a copilului la acest domeniu, învățătoarea(ul) își poate dezvolta strategiile didactice adaptate nevoilor fiecărui copil, organizând activități individualizate țintite pe sprijinirea copilului la intrarea în școală.

Vorbirea corectă este necesară însușirii citirii și scrisului, iar învățătoarea(ul) va putea să utilizeze jocuri și activități individualizate pentru a stimula pronunția corectă a sunetelor și, de asemenea, va face apel (direct sau prin intermediul părinților) la profesorul logoped pentru a-l sprijini împreună pe copil.

Dezvoltarea vocabularului (corect, bogat și polifon) și demonstrarea capacităților legate de **ascultare, repovestire și povestire** pot fi stimulate de învățător prin activitățile didactice specifice. Un timp aparte trebuie acordat **activității cu cartea**, modului în care copilul este interesat de cărți, le alege, le utilizează, deosebește proza de versuri și chiar creează mici rime și poezii. Stimularea copilului constituie aici un element necesar pentru activitățile școlare viitoare, în care cartea va ocupa un loc important.

Informații valoroase are învățătoarea(ul) din **premisele citirii**, care identifică capacitățile de analiză fonetică și grafică a copilului. **Premisele scrisului** demonstrează capacitatea de orientare în pagina scrisă precum și copierea unor cuvinte simple. Aceste informații sunt necesare în activitatea școlară de început (perioada preabecedară) pentru ca învățătoarea(ul) să identifice activitățile cele mai eficiente pentru învățarea citirii și scrierii. Alegerea metodei de însușire a citit-scrisului (analitico-sintetică sau globală) poate fi facilitată de cunoașterea elementelor menționate la acest domeniu.

■ pentru părinți

Informațiile date de profilul copilului în acest domeniu de dezvoltare oferă părinților o mai bună înțelegere a modului în care pot sprijini copilul pentru un debut școlar cu succes. Momentul în care copilul intră la școală este foarte important pentru toată familia. Analizând acești itemi, părinții vor putea cunoaște și conștientiza mai bine care sunt particularitățile de limbaj cu care copiii lor merg la școală și vor înțelege importanța pe care trebuie să o acorde dezvoltării acestor aspecte.

Se precizează astfel nevoia ca părinții să acorde timp însușirii unei comunicări corecte și politicoase, ca model pentru copii. Părinții vor înțelege importanța comunicării verbale acasă, (modul în care îl sprijină pe copil să își însușească pronunția clară și corectă a cuvintelor, să formuleze propoziții și să le construiască corect gramatical), ca și importanța utilizării cărților și încurajării copilului să se apropie de limbajul grafic.

Dând mai multă valoare activităților lor cu copiii, părinții pot înțelege că relația cu copilul pornește de multe ori de la modelul oferit în familie. Copiii învață de la părinți, dar și părinții pot învăța odată cu copiii. În cazurile în care copilul are anumite dificultăți de limbaj, părinții pot face apel la personal de specialitate (logoped).

Indiferent de mediul socio-economic sau cultural din care provine copilul, oricare părinte dorește ca acesta să se exprime frumos, să învețe repede să citească și să scrie și să aibă succes școlar. De aceea, părintele va utiliza informațiile din acest domeniu pentru a înțelege particularitățile copilului în comunicare și pentru a colabora cu învățătoarea(ul) în stimularea copilului pentru depășirea barierelor.

E. Domeniul: Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii

■ pentru învățătoare(ori)

Informațiile oferite de acest domeniu de dezvoltare ajută învățătoarea(ul) în identificarea priorităților în dezvoltarea intelectuală a copilului. Sunt precizate 7 aspecte, care se detaliază în comportamente observabile la nivelul a 16 itemi: cunoașterea formelor, sortarea și gruparea, succesiunea în timp, comparația, ordonarea, exprimarea cauzalității și utilizarea tehnologiei.

La intrarea în clasa I, fiecare copil are experiența sa de viață, ritmul, stilul și modalitățile sale predilecte de învățare. Învățarea școlară are nevoie de premise exprimate într-o gamă largă de comportamente care pornesc de la mânuirea jocurilor și obiectelor, la experimentarea spațiilor largi și cunoașterea formelor, până la stabilirea de relații cauzale și rezolvarea de situații problematice. Informațiile cu privire la aceste aspecte ajută învățătoarea(ul) să înțeleagă experiența de învățare anterioară a copilului și să stabilească activitățile (de dezvoltare sau de recuperare) din perioada preabecedară, prin demersuri personalizate. Astfel, învățătoarea(ul) poate înțelege și sprijini copilul să învețe cât mai eficient, mai ușor și mai „prietenos”.

Cunoașterea formelor și identificarea lor în lumea înconjurătoare este un exercițiu util și important pentru toți copiii, la fel ca și **sortarea și gruparea**. Ele angrenează capacitatea copiilor de percepție, reprezentare și discriminare, asociere și comparare, procese psihice și operații ale gândirii care stau la baza altor procese mai complexe. Există copii care nu au fost expuși unor ocazii de învățare care să solicite dezvoltarea acestor abilități (fac mai greu ordonarea, înșiruirea, gruparea, compararea etc.) sau au fost expuși insuficient. Cunoscând nivelul de dezvoltare a acestor capacități pentru fiecare copil, învățătoarea(ul) va stabili metode de lucru și diferite procedee de exersare a acestora.

Anumiți copii nu pot deosebi **formele de relief** pentru că nu au avut ocazia și posibilitatea să iasă din localitatea în care s-au născut. Planificând activitățile didactice, învățătoarea(torul) va ține seama de aceste lucruri și va sprijini copilul cu sarcini didactice care să îi faciliteze învățarea.

Cunoașterea și utilizarea corectă a **sucesiunii în timp** (cunoașterea zilelor săptămânii, a anotimpurilor, a lunilor etc.) este un element important pentru dezvoltarea cognitivă a copilului.

La fel **comparația, ordonarea informațiilor** și înțelegerea și operarea cu **cauzalitatea** care contribuie la dezvoltarea raționamentelor logice. Fiecare copil însușește aceste elemente în ritmul său, dependent de experiențele de învățare pe care le-a avut, în familie, în grădiniță. Astfel, învățătoarea(ul) știind aceste caracteristici ale copilului, va ține cont de ele și le va exersa (dacă este cazul) prin individualizarea activităților școlare.

Utilizarea tehnologiei aduce o și mai mare diversitate în experiențele de viață ale copiilor. Există copii care lucrează pe calculator de la 3 ani și au un telefon mobil de la 5 ani. Alții au văzut aceste obiecte doar la alte persoane din jurul lor. Lumea în care copiii vor trăi ca adulți va fi mult diferită de cea de azi în care ei cresc și se pregătesc pentru viitor. Astfel, toți copiii au nevoie de a cunoaște tehnologia actuală care face parte, tot mai mult, din viața cotidiană, dar în același timp și riscurile pe care le presupune utilizarea ei exagerată. Cadrele didactice din școală trebuie să știe cât de pregătiți sunt copiii să utilizeze această tehnologie, dar și cât de bine știu să se protejeze pe ei și pe cei din jurul lor de impactul acesteia asupra vieților oamenilor, pentru a continua acest parcurs de a se pregăti pentru viață al copilului.

Cea mai importantă recomandare este ca învățătoarea(torul) **să nu judece și să nu eticheteze copiii care au probleme în acest domeniu de dezvoltare**, ci să încerce, prin adaptarea curriculară și personalizare, să îi sprijine în învățare. Lacunele din experiența copiilor pot fi depășite dacă aceștia sunt abordați individualizat, cu încredere în forțele fiecăruia și li se creează atât de către cadrele didactice, cât și de către părinți la sugestia cadrelor didactice, acele contexte de învățare care să contribuie la realizarea de salturi calitative în învățare (jocuri de repetare a unor experiențe de învățare sau de exersare a unor capacități în contexte similare, întărirea pozitivă etc.). Sprijinul pentru învățători vine de la colaborarea lor împreună, în comunitatea pedagogică, dar și cu familiile, pentru a găsi soluțiile cele mai potrivite. În același timp, sistemul de învățământ oferă și sprijinul unor specialiști: consilieri școlari, cadre didactice de sprijin.

■ pentru părinți

Copilul cunoaște și se dezvoltă cognitiv în mediul familial prin jocul cu părinții, prin comunicarea continuă, dialogul sincer, care să faciliteze abordarea acestuia ca o persoană care învață și are nevoie de sprijin. Mulți părinți organizează viața copilului înainte de școală prin programe specifice de sport, limbi străine, dans etc. Unii chiar exagerează, obosind copilul. Sunt însă și

părinți care nu au timp să facă acestea și chiar nu au nici timpul și nici obișnuința necesară să analizeze cum se joacă și cum învață copilul lor.

În acest context, informațiile oferite de domeniul **Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii** oferă părinților multiple detalii cu privire la diferite cunoștințe, procese psihice, capacități cognitive care stau la baza dezvoltării lui mai departe în anii școlari. Părinții beneficiază de o imagine a experienței de cunoaștere și a capacităților copilului și astfel pot înțelege și sprijini mai bine premisele succesului școlar.

Comentariile și exemplele oferite de educatoare(or) ajută părinții să organizeze acasă mai bine și mai eficient programul copilului pentru dezvoltarea cognitivă a acestuia. Organizarea și facilitarea experiențelor de mânăuire a obiectelor, de identificare a formelor, de utilizare a comparației, de ordonare și grupare, de asociere, de stabilire a relațiilor de cauzalitate, de utilizare a tehnologiei, de investigare și cunoaștere a mediului înconjurător – sunt aspecte a căror dezvoltare poate fi susținută de părinți, prin activitățile obișnuite din familie, de zi cu zi: numărarea și ordonarea jucăriilor și a spațiului de joacă, pregătirea mesei în comun, participarea la activități casnice care pun în evidență relații de cauzalitate, mici experimente, discuții sau investigarea mediului în timpul unei plimbări prin parc, concediile, lectura unor cărți/enciclopedii, discuții pe marginea unor știri sau a unor imagini/acțiuni din filme de desene animate etc.